

10

וחיוב בביטול מה"ת לג.

7 פז. אמנם אם יוצא מביתו למקום רחוק יותר משלשים יום לפני פסח על דעת שלא לחזור עד אחר הפסח פטור מבדיקת ביתו, ואפילו יש בודאי חמץ בביתו יש להקל שאינו צריך להוציאו לך, אלא כשיגיע ערב הפסח יבטל חמצו ודיו, אך יזהר מאוד שלא לשכוח מלבטלה.

שיבדוק, וביאר הפמ"ג דספקו הוא אם כולי האי אטרחהו, וסתימת לשון השו"ע הוא: "ואם שכח ולא בדק יבטל כשיגיע הפסח" ולא כתב שצריך לחזור לביתו או למנות שליח לבדוק. וזמן הביטול בדקדוק, אם במקום שנמצא שם יש לו בית לבדוק (כגון ששכר) ודאי זמן ביטולו אחרי בדיקתו, ונראה דה"ה אם אין לו בית אבל יש לו חפצים לבדוק יבטל כל חמצו אחרי בדיקתם, ואם אין לו שום דבר לבדוק יבטל תיכף משנזכר (וכן ביום י"ד בשעת הביעור).

לג שו"ע שם. ובאופן זה שידוע שיש לו חמץ בבית צריך להחליט שגם כשיחזור לביתו אחה"פ לא יאכל את החמץ לעולם, שאם יהי' דעתו לאכול החמץ כשיחזור אין לביטולו שום משמעות ועובר בבי" מה"ת כנ"ל פ"ו סעי' ג, ובלא"ה למעשה קי"ל בשו"ע תמ"ח סעי' ג דחמץ מבוטל שעבר עליו הפסח אף שהי' אנוס מלבערו אסור בהנאה, ועי' מה שביאר בזה החת"ס בשו"ת או"ח סי' קי"ד. ובעיקר מה שכתבנו שחייב בביטול מה"ת עי' באורך להלן הע' לה.

לד עפ"י ריטב"א ורי"ן בסוגיא ו' סוף ע"א שכתבו דמאי דאמרי' דהיוצא מביתו קודם ל' אין זקוק לבער הכוונה אפי' כשהשאר שם חמץ ודאי וידוע אינו צריך לבערו אלא די לו במה שיבטל כל חמצו בער"פ, וכן משמעות רש"י שם ד"ה אוצר (וכפי' מהרש"א בדבריו ב"ה אפי' מרי"ה ולא כפי' מהרש"ל), וכן דעת רוב אחרונים כמש"כ בשעה"צ תל"ו סק"ט, וטעם הדבר דאחרי שביטל ואינו עובר מה"ת שוב עשאוהו חכמים כחמץ שתחת מפולת שלא הטריחו לפנות ולבער והי"נ כיון שרחוק מביתו לא אטרחהו לחזור בליל י"ד ולבער, וכשיצא מביתו ג"כ לא חיובהו כיון שיצא לפני ל' לפסח שעדיין לא חלין חיובי הפסח ונמצא שפטור מביעור ודי לו בביטול, ועי' בהע' הבאה.

7 פז. לה פשוט הדבר שחייב בביטול מה"ת, דהא יש לו חמץ בבעלותו בביתו ואמאי לא יעבור עליו, וכן מפורש בחידושי הר"ן ו' א' (ד"ה אי דעתו לחזור, ובפירושו על הרי"ף כתב ג"כ דצריך ביטול אבל לא ביאר אם מה"ת או מדרבנן אבל בחידושי ביאר דבעי ביטול מה"ת דקרינן בי' בכל גבולך), וכ"כ במהר"ם חלאוה ו' א' דבכל שאין זקוק לבער מבטלו במקומו כדי שלא יעבור בבי" וב"י, ולפ"ז צריך להיזהר ביותר שלא לשכוח מלבטל (שהרי אין לו זכירה מסויימת לזה אם אין לו חיוב בדיקה במקום שנמצא). וכ"כ הגר"א תל"ו ד"ה וכשמגיע דלולא ביטול עובר בבי" מה"ת, וכן סתם בשמו במ"ב סק"ו.

אמנם עי' רש"י ו' א' ד"ה אפי' מר"ה שכתב דהיוצא מביתו למקום רחוק אינו עובר על חמץ שנשאר בביתו אלא אם יחזור תוך הפסח לביתו ואע"פ שלא ביטל חמצו אינו עובר מה"ת כל עוד שלא הגיע לביתו, (כן מפורש בדבריו שם) דההיא שעתא בתוך פסח לאו ברשותי' הוא דליבטלי, מבואר דאיירי בלא ביטול, וצ"ע מה מהני מה שהוא רחוק מביתו שלא יעבור על חמץ ודאי שיש לו בביתו. ונציע כאן מה שמצינו בדברי רבותינו האחרונים שנרחקו בדברי רש"י בכמה אופנים: במהרש"ל דחק לפרש דאיירי באינו ידוע אם יש לו חמץ בביתו וכן פירשו הב"ח סי' תל"א והפמ"ג תל"ו משב"ז סק"ה (וס"ל לרש"י דחמץ שאינו ידוע אינו עובר עליו כדעת התוס' ריש פ' כל שעה, ועי' מילואים סי' ב בזה), אמנם פירוש זה נסתר ממשמעות רש"י בהמשך דבריו דאיירי שיש לו חמץ בודאי. ובמהרש"א פירש דלעולם איירי בחמץ ידוע

יז. ואם יוצא ו נחלקו הפוסקים עד כניסת הפסח לבדוק בטרם יו פנאי לבדוק יכו למקום קרוב עי צריך לבדוק בע יח. כל האמור יהיה בריחוק מ

ואעפ"כ כיון שנמ (כדעת רש"י ורי"ן דמיון הוא למפול דאף אם יפנהו לא לפניו והריהו בבע תל"ו סעי' ו ביאר שמצוי בידך והרי ועי' שו"ת רעק"א לביתו עד אחר פ' ביאור כנ"ל, ועוד יעויי' במג"א תל' ישראל מכרו מפו תמוה מאוד אטו הספק שמא ישרי כך הוא, דהן מפו דכמו"כ חמץ שבו בידך, וזהו מה ז דאי"צ ביטול מה' כמבוער משום ד מביתו. אכן ש דבוראי עובר מה שלא הצריכהו כהר"ן ומהר"ם ח לו עי' שו"ע תל"ו פסח חיישי' שמי; סקב"ג הכריע די' לו מ"ב סק"ט, וכ בצמצום קרוב י ולמעשה יש לדר

ספר בדיקת חמץ וביעורו
הרב"ק ר' חיים מילואים

יז. ואם יוצא קודם שלשים למקום רחוק על דעת לחזור לביתו קודם הפסח, נחלקו הפוסקים אם חייב לבדוק ביתו בטרם יוצא מחשש שמא יתאחר בביאתו עד כניסת הפסח ולא יספיק לבדוק בזמנו, או לא, ולמעשה נקטינן שחייב לבדוק בטרם יוצא, אך בשעת הדחק שצריך לצאת בשוירא וכבר לא נשאר פנאי לבדוק יכול לסמוך על המקילים ואין צריך לבדוק עכשיו. אך אם יוצא למקום קרוב על דעת לחזור לביתו קודם פסח, אין לחשוש שמא יתאחר ואינו צריך לבדוק בעת יציאתו. L

יח. כל האמור בסעיפים דלעיל הוא ביוצא למקום רחוק באופן שבלייל י"ד יהיה בריחוק מקום מביתו ולא יוכל לבדוק אז, אבל אדם היוצא לשהות בבית

ואעפ"כ כיון שנמצא רחוק מביתו הו"ל כחמץ שנפלה עליו מפולת דמה"ת אפי' ביטול אי"צ (כדעת רש"י ור"ן וכמ"ש"ת לעיל בפ"ב הע' כג עיי"ש), ולכאורה הדברים תמוהים מאוד מה דמיון הוא למפולת, התם אמרי' דמסתמא לעולם כבר לא יגיע אל החמץ שתחת המפולת דאף אם יפנהו לא יחטט בין האבנים למצוא את החמץ, אבל הכא כשיחזור לביתו יהי' החמץ לפניו והריהו בבעלותו הגמורה ואמאי לא יעבור עליו מפני שעכשיו הוא רחוק מביתו. והגר"ז תל"ז סעי' ו ביאר דעת רש"י "כיון שאין מצוי אצלו בימי הפסח והתורה אמרה לא ימצא מי שמצוי בידך והרי חמץ זה נחשב אצלו כחמץ שנפלה עליו מפולת", ולכא"ו ג"ז תמוה כנ"ל. ועי' שו"ת רעק"א סי' קע"ו שכתב דבאופן שהוא במדינת הים וסגר ביתו "ואי אפשר לו לחזור לביתו עד אחר פסח" הו"ל כמפולת עיי"ש, והנה אפי' בכה"ג שא"א לו לחזור עד אח"פ צריך ביאור כנ"ל, ועוד תמוה דהא מפורש בדברי רש"י דאיירי באופן שיתכן שיחזור באמצע פסח. ויעי' במג"א תל"ז סק"א שכ' לבאר טעמי' דרש"י דקודם שראהו י"ל שכבר נאכל או נאבד או ישראל מכרו מפני שהוא כמשיב אבידה אבל כשבא לביתו ורואהו עובר עליו עכ"ד, ולכא"ו תמוה מאוד אטו ספק כזה שמא נאכל או נאבד מוציא מידי ודאי חמץ שהשאיר בביתו, ועד הספק שמא ישראל אחר מכרו הלא רחוק הוא ביותר. ומה שצ"ל בזה, דביאור שיטת רש"י כך הוא, דהן מפולת, הן אוצר, הן נמצא רחוק מביתו, והן חמץ שאינו יודע היכן הוא, ונראה דכמו"כ חמץ שבכור וחור עמוק - כולן פטורין מביעור מה"ת דאינן בכלל "לא ימצא מי שמצוי בידך", וזהו מה דפירשו מהרש"א, ורעק"א, והגר"ז בדעת רש"י, ומיהו הר"ן אף דבמפולת ס"ל דאי"צ ביטול מה"ת, מ"מ בנמצא רחוק מביתו חולק על רש"י כדלהלן, וע"כ טעמו דמפולת הוי כמבוער משום דמסתמא לא יגיע אליו לעולם כדביארנו במקומו לעיל, משא"כ בנמצא רחוק מביתו. אכן שיטת רש"י מחודשת, וכבר תמה וחלק עליו בחידושי הר"ן (ו' א' ד"ה אי דעת) דבוראי עובר מה"ת על חמץ שהשאיר בביתו ומה"ת צריך ביטול, ורק חכמים עשאוהו כמפולת שלא הצריכוהו לבער אחרי שביטל, הלכך לענין דינא ודאי יש לנקוט דצריך ביטול מה"ת כהר"ן ומהר"ם חלאוה וכמהרש"ל ופמ"ג והגר"א ומ"ב הנ"ל. L

לו עי' שו"ע תל"ז סעי' א וב, ועי' מ"ב סק"ט דלשיטת המחייבים אפי' דעתו לחזור זמן רב קודם פסח חיישי' שמא ישתהה כל שיוצא למקום רחוק (ומ"מ הכל לפי הענין, שעה"צ שם), ובמ"ב סק"ג הכריע דיש להחמיר כדעה ראשונה ומ"מ בשעה"ד יכול לסמוך על המקילים.

לז מ"ב סק"ט, וכתב: "ומ"מ הכל לפי הענין, דלפעמים אפי' בדרך קרובה אם מגביל זמן ביאתו בצמצום קרוב לזמן הבדיקה חיישי' שמא ישתהה וצריך לבדוק מקודם, ויש מקילין בזה, ולמעשה יש לדון לפי קירוב וריחוק המקום".

ומה שכתב ועל הבדיקה שלאחר הפסח לא יברך. הטעם דכיון שאינו עובר עליו אפילו מדרבנן בשחייתו מכאן ואילך היאך יברך על ביעורו, אבל בתוך הרגל שכל שעה שמשאח אותו עובר עליו שייך לברך, כסף משנה בפרק ג' מהלכות חמץ ומצה [הלכה ט]. וצריך לעיין בזה, שהרי סוף סוף הבדיקה היא מצוה מדברי סופרים, ועיין במה שכתבתי בביאורי ליו"ד בסימן י"ג סעיף קטן ה', ע"ש וצ"ע:

סימן תל"ו

ואינו מניח בביתו מי שיבדוק וכו'. אבל אם מניח בכיתו מי שיבדוק למה יבדוק הוא, והלא בדיקה היא מצוה שאפשר להעשות על ידי אחרים, ובספר שיי"ר כנסת הגדולה [הגה"ט אות ב] כתב בכאן דלמאן דאמר דאין לבטל על ידי שליח היינו ביישנו בעיר בשעת הביעור, אבל באינו בעיר יכול השליח לבטל, ע"כ. והוא טעות גמור, שנחלתף לו ביטול בכיעור, דהא מילתא דפשיטא דלמאן דאמר דביטול ליכא על ידי שליח הוא אפילו אינו בעיר דומיא דהפקר וזה פשוט:

ומה שכתב [כהנח] ולא יברך אז על ביעור חמץ. בספר ב"ח נ"ה ומ"ש רבינו הטיל פשרה דבתוך שלשים יום צריך לברך, קודם שלשים יום אין צריך לברך. ואני אומר לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא דכל שחייב לבדוק פשיטא דמבין, והכי משמע ממה שכתוב בסימן תל"ג סעיף י"א דתקנת חכמים אינה לבדוק כליל י"ד אלא אפילו מתחילת השנה כל שבדוק לשם פסח כלילה ולאור הנר בעי ברוכי, וכל שכן זה שחייבונו לבער. ולא דמי למה שכתב המחבר לקמן בסימן תרפ"ח סעיף ז' על המפרש בים ואינו מוצא מגילה להוליד עמו שיקראנה ב"א בלא ברכה, שהתם היא קריאה בלא זמנו דהנהו זמנים הם קולא שהקלו על בני הכפרים, אבל הכא כוליה שתא זמניה הוא, כן נראה לי:

ומה שכתבאם דעתו לחזור קודם הפסח צריך לבדוק וכו'. זו היא דעת הרמב"ם ז"ל [חמץ ומצה ב, יט] ומסתיע מהא דפרכינן בגמרא [פסחים ו, א] לאביי ואי דעתו לחזור אפילו מראש השנה נמי, ואי מיירו בדעתו לחזור בתוך הפסח מאי דעתיה דאביי, ומה שכתב הר"ן [שם ב, ב ד"ה וגרסין] דלא משמע כן בירושלמי [שם פ"א הלכה א], אורכא נראה לומר שסמך הרב ז"ל בכאן על הירושלמי דגרסינן התם אמר רב בא ואפילו יש בדעתו לחזור צריך לבדוק שמא ימלך ולא יחזור, הכי פירושו לא מבעיא מי שאין דעתו לחזור קודם הפסח אלא בתוך הפסח דצריכים לבדוק, אלא אפילו מי שדעתו לחזור קודם הפסח צריך לבדוק שמא ימלך ולא יחזור קודם פסח אלא בימי הפסח, וזה מבואר כדברי הרמב"ם ז"ל ויש לחוש לסברא זו להתמיר:

כתב הר"ן [שם] בשם הירושלמי [שם] דכי אמרינן קודם לפסח שלשים יום אין זקוק לבער, הוא כשאין שם חמץ ידוע, אבל אם יש שם חמץ ידוע בודאי אפילו מראש השנה זקוק לבער. שאינו נראה כן לפי גמרתינו מדאמרינן [שם ו, א] אין זקוק לבער ולא אמרינן. אין זקוק לבדוק, ואע"פ שאין בזה כדאי לרחות דברי הירושלמי דהא מברכינן על ביעור חמץ אפילו דליכא חמץ ידוע, והתם לפי שבדיקת חמץ זהו ביעורו, מכל מקום נראה לי עיקר כדבריו להלכה ולמעשה, דהא על כרחך היינו טעמא דקודם שלשים יום אין זקוק לבדוק משום דלא חל עליו חובת בדיקה וכדמפרשינן בגמרא [שם] הני שלשים יום מאי עבידתיהו כדתיניא שואלין בהלכות פסח וכו', וכיון שאין דעתו לחזור ולא חל עליו חובת ביעור, מה לי ידוע מה לי אינו ידוע, כי היכי דבשאין ידוע לא חל עליו חובת בדיקה הוא הדין להחמץ ידוע דלא חל עליו חובת ביעור. ובשעה חמישית במקום אשר הוא שם יבטלנו ולא יעבור עליו ודלא כהכל בו [סימן מה ו ע"ד] והב"ח ז"ל [ד"ה המפרש מבישה לים] שסמכו על הירושלמי דליתא. והכי מוכח בהדיא בתשובות הרשב"א ות"א

בלבו. וכתב רש"י [ד"ה] בלבו, שלא השמיע לאוניו, ויש הכרח לדבריו שם בדקדוק הסוגיא, י"ע. והכי נמי איכא למימר דלבו לאו דוקא והכי מוכח בירושלמי דפרק כל שעה [פסחים פ"ב הלכה ב] דקאמר דצריך לומר כל חמץ שיש לי בתוך ביתי ואיני יודע בו יבטל, וכן נראה עיקר:

דשלוחו יכול לבטל. אע"ג דביטול מתורת הפקר מהני והפקר ליכא על ידי שליח, שאני ביטול דכיון דליכא זוכה קיל ובגלוי דעת כל שהו סגי. ובספר ב"ח [ד"ה ושלוחו] כתב שנראה דברי האוסרים והעיקר כפסק המחבר. והא דכתבו התוספות בפרק קמא דפסחים נד, א ד"ה על] בההיא דהמשכיר בית לחבירו כ"ד על מי לבדוק דתמירא דידיה הוא, אין לפרש הטעם כיון דשלו הוא ואין אדם יכול לבטל אלא הוא חייב לבדוק, לא קשה דההיא כלא רשותו אבל ברשותו ושלוחו לעולם דמצי לבטל ודוק:

ומה שכתב ואם אינו עושה כן וכו'. הלשון מגומגם, ויראה דהכי קאמר ועל החשש אולי לא יעשה כן טוב שתבטל אשתו:

סימן תל"ז

א [לא בדק כליל י"ד וכו']. בפרק קמא דפסחים נ, בן חנן ר' יהודה אומר בודקים אור י"ד ובי"ד שחרי"ת ובשעת הביעור, וחכמים אומרים לא בדק אור י"ד יבדוק בי"ד, לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד, לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד. ורש"י [ד"ה בתוך המועד] פירש דפירוש מועד הוא מועד הביעור, ולאחר המועד היינו משש שעות ולמעלה עד שתחשך. וכתב הר"ן [נ, ב ד"ה ובודקין] דהיינו טעמא משום דאפילו רבנן מורו דכל היכא דענוש כרת אפילו מחזור עליו לשורפו חיישינן דילמא אתי למיכל מיניה. והא דאמרינן בפרק קמא [שם ו, א] המוצא חמץ ביום טוב כופה עליו את הכלי, דמשמע דבחול המועד מותר לטלטלו ולשורפו, שאני התם שכבר מצאו והכי עדיף טפי מלהניחו בבית אף אם ביטל, אבל לחזור אחריו לא. וכל המפרשים כתבו שאין פירושו נכון, חזא דלמה שינו חכמים לשונם דר' יהודה קרי ליה ביעור ואינהו קרו ליה מועד, ועוד דלפי זה לא הוה ליה למימר יבדוק בי"ד דמשמע כל היום כולו, אלא הוה ליה למימר יבדוק בי"ד שחרי"ת. ובוה נדחה גם כן מה שכתבו בתוספות [שם י, ב ד"ה ואם לא בדק] דתוך המועד היינו מתחלת שבע עד סוף הפסח, דליתא, אלא העיקר דפירוש מועד הוי פסח וכמו שכתב המחבר ז"ל, ומשמע דביטול מיירי דאם לא כן מאי טעמא דר' יהודה, ודוחק לומר דמשום גזרה דשמא יאכלנו יניח מלבדוק וקעבר על בל יראה ובל ימצא אפילו על חמץ שאינו ידוע וכמו שהוכחתי לעיל בסימן תל"א [אות א ד"ה ואכתי פש], אלא משמע ודאי דמיירי בביטול ואע"פ קאמרי חכמים שיבדוק בתוך הפסח ולאחר הפסח. וכן כתב בספר ב"ח [ד"ה לא בדק] דאפילו בביטול דליכא בל יראה צריך לבדוק דהא אפילו לאחר הפסח צריך לבדוק, ואע"ג דליכא בל יראה אלא כרי שלא יכשל בחמץ שעבר עליו הפסח, אם כן מטעם זה כל שכן דצריך לבדוק בתוך הפסח אפילו אם ביטל:

וכתב עוד [ב"ח שם] דביום טוב עצמו לא יבדוק אפילו לא ביטל דכיון דליכא אלא חמץ שאינו ידוע אינו עובר עליו, ע"כ. ולפי מה שהוכחתי בסימן תל"א [אות א ד"ה ואכתן הפך דבריו, דאפילו לחמץ שאינו ידוע בעינן ביטול או בדיקה מן התורה, אם לא ביטל יבדוק אפילו ביום טוב למאן דאמר דההיא דמצא חמץ ביום טוב דכופה עליו את הכלי מיירי בביטול, אבל למאן דאמר דמיירי בלא ביטול ואע"פ אסור לטלטלו כל שכן הכא שלא יבדוק, ואם ביטל, אליבא דכולי עלמא לא יבדוק, דהא בדיקה מדרבנן ואיסור מוקצה מדרבנן ומאי אולמיה דהאי מהאי דשב ואל תעשה שאני, ועוד דהוי כל שכו ממצא חמץ ביום טוב והוי חמץ ידוע ואפילו הכי אסור

לומר זה צעט פטור דמפרש דמאחר דעשה תורה כאלו הוא שלו וברשותו יש לחייב לכאורה, דרך לדרך הכי שהפטור הוא משום שאינו ברשותו אף שליכה שום חסרון בשלי שייך להשיב כשהוא במקום אחר שלענין המליחות אינו כרשותו שיש לו בחמץ שבציתו סתם שהוא ג"כ נמלא שם שברי אין יכול להשתמש בו כל כך והוי ברשות רק מדינה שזה האפקע צפסה שלכן שייך לומר שלא נעשה ברשותו.

76 וזהו אולי שיעת רש"י ומפרש דמשלים יום קודם הפסח ששולחין בהלכות הפסח כדילפינן מקרא חל עליו מאז להזכר בנרתי הפסח וקודם שלשים אינו מחוייב לחשוב כלל אודות עניני פסח, [וכדמלנו כעין זה בשבת חלוק בין קודם ג' יומים לאחר שלשה יומים קודם השבת בשבת דף י"ט לענין הפלגה ספיכה ועיין בשי"ע סימן תמ"ח], ואין עליו מלות ציבור, ולכן כשמפרש ויואל צשיירא קודם שלשים יום שלא חלה עליו חובת ציבור לא נחחדש שיעשה ברשותו להחייב עליו ציבור כיון שצטעם הא אינו ברשותו גם בלא ציבורו, ואין זקוק לבער, ובתוך שלשים שכבר חלה עליו חובת ציבור הוא בחדוש החורה שיהיה ברשותו אף כשיאסר בהנאה וממילא זקוק לבער.

77 ואף שרש"י סובר דצטעול נמי הוא הצביתו הנאמר בקרא, שזה הא יכול לעשות גם בכל מקום אשר נמלא, ושייך להעמידו ברשותו לענין מלות ציבור זה כמו שהיה עליו הדין אם צטעם בלא חדוש החורה היה ברשותו, אולי סובר דהצטעול כשאינו במקום החמץ לא יועיל כלום, למד שפירשתי בשיעת רש"י שאין הצטעול ענין הפקר חלה להחשיבו אינו ברשותו וזה שאומר שלא איכפת ליה במה שיעשה בו כמו שלא איכפת לו במה שנעשה כעפרה דארעא, מאחר דגם בלא הצטעול אינו תחת שמירתו ואפשר להעשות בהחמץ במקום שהיה אף מה שאינו רואה שיעשה בו ונמלא שמה שאיכפת לו אינו כלום לטוב, חלה דין התורה באיסור גזל וזה הא יסולק ממילא בהגעת הפסח, ונמלא שלא יתחדש כלום בצטעול להחשב אללו כעפרה שלא ישגיח עליו כלום והיו דבריו פטומי מילי, דליד לחמץ שבציתו ואללו שאף שדין התורה באיסור גזל יסתלק בהגעת הפסח, הא לא יסתלק מליחות בעלותו בהגעת הפסח שלכן צריך לבעל לסלק בעלותו גם בהמליחות, ולבא לבער ממש אינו מחוייב כיון שאלא קודם ל', לכן אינו עובר כיון שלא נעשה ברשותו. והוי לרש"י הדמיון מפרש ויואל צשיירא לדין העושה ביתו חולר דאמר ואזרח רבא לטעמייה דהוא רק לדין שלשים ולא להטעם שא"ל לבער שיעמיכהן חלוקין.

ענף ד

אבל באור אין לורך לזה שאינו יכול לבער לכאורה דצטעם שייך לומר שאינו ברשותו מאחר שהוא חסרון

בהחמץ שלא שייך להשתמש בו כפי"מ שהוא עתה לשום אדם שלא יפקחו את האור בשביל להשתמש בהחמץ דדמי למפולת ממש כדלעיל, וגם אפשר לא שייך כלל טעם זה דמאחר דכ"פ כשיורה יכול לבערו עיי שיעורא לפנות את האור ולפקח את הגל אם לא היה נחשב אינו ברשותו עיי"ל שלא יפנה את האור ולא יפקח את הגל היה זה בכלל חדוש החורה שפאר החמץ ברשותו כמהחלב שיהיה עליו חייב לבער את החמץ. אבל אולי יש מקום לומר דשייך טעם זה גם בצשיית אור וצנפלה מפולת וגם שצריך לטעם זה, משום דימלא דמאחר דעומד לפנות האור ולפקח הגל בחמץ האומן וישתמשו אז בהחמץ הוא ברשותו, ורק משום דצטעין שיהיה החמץ כמו החמץ שבצחיכס דיהיה ברשותו גם בשביל תשמישו עתה כדכתיבתי לדרך זה, כרי אפשר שבצחיכס שנאמר בקרא חידוש חלוק זה ולא טעם החורה ברשותו מה שמדינה אינו ברשותו מלד חייב השרפה וציעור ורבי"י, חלה בחמץ שדמיא לחמץ שבצחיכס שהוא ברשותו צמליחות להשתמש גם עתה ולא צנפלה מפולת ותחת האור שעתה לא שייך לשום אדם להשתמש בו, שאף שעדיין הוא ברשותו בשביל שישתמש בו לאחר שיפנה את האור ויפקח הגל כיון שעכ"פ עתה אינו ברשותו להשתמש בו לא עשאה החורה כברשותו, ונאמר החמץ כדיוו צטעם בלא חדוש החורה דכל חמץ אינו ברשותו שלכן אין לחייבו צציעור.

78 והנה אחר העיון נראה דאף לדרך הא' יש עכ"פ ג"כ לומר דצמפרש ויואל צשיירא לא יעריך לבער מטעם זה, דכיון שצטעם אינו שלו ואינו ברשותו מדין התורה לא נחחדש בזה שיהיה שלו וברשותו לבא ולבער החמץ, מאחר שצריך להתחדש עליו החייב, דהא לא היה עליו חייב כשיאלא קודם שלשים. אבל הוא משום דימלא דיש חלק בין דרך הכי לדרך הא', דלדרך הכי שליכה חייב ציעור אף בחמץ שהוא שלו אם אך אינו ברשותו בחמץ דבחיכס, אין לחייבו צציעור אף אם נימא דכשיצבור הפסח יהיה על ויכיה אסור לאחריים לזכות בהן, ולדרך הא' דצמפולת רק נחמח שהוא אבוד כפי"מ שהוא עתה ממנו ומכל אדם שאינו צדין על פטור מלבערו, מאחר דכשיאחר כפי שנמלא עתה לא יהיה שלו, ולא סגי במה שלא יוכל להשתמש בו כבהחמץ שבצחיכס להחשיבו אינו ברשותו, כרי יש להצריך שיהיה ברשותו שיעשה החורה שזה היה צטעם דבר הפטור מלבער בלא חדוש החורה לעשותו ברשותו, שאמרינן שחדוש זה ליכא צמפרש ויואל צשיירא קודם שלשים, שיעשה לא רק אינו ברשותו חלה גם אינו שלו, מוכרחין לומר דהיה נעשה מדין החורה גם צמפרש ויואל צשיירא אינו שלו לגמרי דגם אחר שיעצור הפסח וליכא איסור דבל יראה וחייב שרפה וציעור ויהיה מותר בהנאה יהיה הפקר וכל אדם יהיה רשאי לזכות בו, דאם לא נימא כן לא היה שייך לפטור להמפרש ויואל צשיירא מאחר דבהחמץ הוא שלו מלד דין התורה צטעם והיה ממילא מחוייב לבא לבער החמץ שביניה כחן.

ועיין בצ"ק דף י"ח אמר רבה גזל חמץ לפני הפסח ובה אחר ושרפו במועד פטור שכלל מלויין עליו לבערו

דלשון
ולשון
שיער
אף
מעבדי
לומר
הא
אחר
והגזל
ולא
לא י
לא
הוא
יכול
גמור
הנאה
יוכלו
דאחר
להתר
שייך
וחייב
היה
כמו
הציע
ממור
בשרף
שמדו
גזלה.
ולכן
והנה
אבל
אינו
קרא
שהוא
אבוד
האור
צציע
שנת
החמי
צאבו
הפטו
חייב
בזה,

ספר דברי משה

ח' מס' פסחים

האמן רבי משה כהנא זצ"ל

יתפלל ואח"כ יבדוק דכן תיקנו חכמים ז"ל משום טרחא דציבורא לקבצם שוב, ולכן יתפלל ואח"כ יבדוק.

ג. החיוב לבער במשאיל חמצו לנכרי

בגמ' ו. רב אשי אמר וכו' יחד לו בית א"צ לבער. הרא"ש (סי' ד') הביא שיטת הגאונים דישאל שהפקיד חמצו אצל נכרי או אצל ישראל חבירו וקיבל הנפקד אחריות עליו, הנפקד חייב בביעורו ולא המפקיד אע"פ שהוא שלו כיון שאינו ברשותו. והביאו רא"י מהמכילתא דתני התם בביתכם למה נאמר לפי שנאמר בכל גבולך שומע אני כפשוטו, ת"ל בביתכם, מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך, יצא חמצו של נכרי ברשות ישראל שהוא ברשותו ואינו יכול לבערו, יצא חמצו של ישראל ברשות נכרי שהוא שלו ואינו ברשותו. וה"ר יונה ז"ל הי' אומר דלעולם ברשות המפקיד הוא וחייב לבערו מן התורה וכו'. וכתב הרא"ש על דברי ה"ר יונה ז"ל ולא הבנתי ראייתו, וגם לא כתב לפרש הא דמכילתא שהביאו [הגאונים] ממנה רא"י.

ונראה לפרש הרא"י מהמכילתא בדין חמץ של ישראל שהעמידו ברשות נכרי שא"צ לבער, דמייירי באופן שהשאל לנכרי חמצו למשך ימי הפסח, דכיון שעומד ברשותו של נכרי ואין להמשאל זכות השתמשות, דכל ימי השאלה עומד ברשותו של השואל ולהשתמשותו של השואל, הלכך א"צ לבער, ודמי לכופת שאור שיחדה לשיביבה (מה) דא"צ לבער כיון שאינו עומד לאכילה, וה"נ בזה שהשאל חמצו לנכרי ואינו עומד ברשותו של ישראל המשאל, ואינו עומד להשתמש בחמצו דא"צ לבער. וה"ה במשאיל לישראל אחר א"צ המשאל לבער דאינו עומד ברשותו ובהשתמשותו למשך ימי הפסח, ובכה"ג י"ל דמודה ה"ר יונה ז"ל שא"צ משאל לבערו בהכי מייירי המכילתא. (ועי' מש"כ בחלקת יואב ח"א סי' ט"ו בביאור המכילתא.)

ד. החיוב לבחורי ישיבה לבדוק חמצם

בגמ' ו. מבואר דיש אופנים דצריך לבדוק אפי' היוצא מביתו קודם ליום ויש אופנים שא"צ לבדוק, וכן פסקו בשו"ע אור"ח סי' תל"ז סעיף א' וב' דאם אין דעתו לחזור קודם הפסח א"צ לבדוק אבל בדעתו לחזור עכ"פ בתוך ימי הפסח אז צריך לבדוק. (ונחלקו הפוסקים אם צריך לברך על בדיקה זו שלפני שלושים, עי' ביאה"ל שם שהביא דעת הבי"ח שאינו מברך על בדיקה שלפני שלושים, ובפר"ח פסק דלעולם צריך לברך ואפי' קודם ל' כיון שחייבוהו חז"ל לבדוק.)

ולגבי בחורים שיש להם חדר בישיבה אפי' מכניסים בו חמץ א"צ לבדוק חדרים אלו גם כשעוזבים תוך ל' יום לפני פסח, שאין מנהל הישיבה נותן להם רשות להשתמש בחדרים אלו בימי הפסח וצ"ב. [א"ה: נראה דכוונת רבינו שליט"א דדין בדיקה קודם ל' או בתוך ל' לא נאמר רק אם יהי הבית שלו בימי הפסח, ויש חשש שכשיחזור ימצא חמץ ולא יוכל

לבערו, אבל היכא דלא יהי' ביתו בימי הפסח א"צ לבדוק שיחזור דאז אין זה ביתו, ולכן אין הבחורים חייבים בבדיקת חמץ. בדין הולכין בתר רוב להתיר ספק חמץ

לפני ההכנה הפשוטה מבואר בגמ' ז. דתיבה שנשתמשו ו מחמץ. אזלינן בתר רוב ומותרת, וכן אם נוכל לומר דבר אזלינן בתר בתרא ומותרת. וכן פסק המחבר בס"י תמ"ז סעי' בפסח ואינו יודע אם הוא חמץ או מצה מותר אפי' באכילה בתרא. אבל ברבינו חננאל שם ז. פי' הסוגיא דאיירי לאחר דכל הסוגיא איירי להתירו לאבלו רק אחר הפסח, וטע מהחמירו חז"ל בפסח דאסרו אפי' חמץ כל שהוא מסתבו לסמוך על עיקר דין חזקות, או על הא דאזלינן בתר רוב להתיר חמץ באכילה בפסח עצמו שיש בו ספק חיוב כרח הדין של חמץ שעבר עליו הפסח הקילו לסמוך על דיני חזקו.

ו. בדיקת כיסים של בגדים לאור הנר

בגמ' ח. כתב דחור בין ישראל לבין גוי א"צ לבער, דגוי ש מחזיק נר סמוך לכותלו ישום אל לבו עלילה שישאל כשפים. ויש להקשות על הגמ' דאע"פ שאינו יכול לבדוק בנו הא. חייב לבדוק ע"י מישוש היד שגם בזה מקיים מצות ונראה דהוי בדיקה גמורה ומברך עליה: וצ"ל דמייירי בחו יכול לעשות בדיקה ע"י מישוש היד, אע"פ שיכול להשתמ וקטן דאל"כ ממילא הי' פטור דהוי מקום שאין מכניסים בו חו

ומ"מ צריך לידע דלפי מה שנוהגים בזמנינו לנקות ומקיימים בדיקה במישוש היד ע"י נקיון כזה, א"כ אין עד בדיקה, שהרי מקומות הגלויים כבר מיששן, וחורים וסדקי הוי כמקום שאין מכניסים בו חמץ וכשבא לבדוק הוי בו ולכן מעיקר הדין צריך להשים פירורים, ויכול להשים גם כן שהוא יודע היכן נמצאים מ"מ נעשה מקום שמכניסים בו בבדיקה, אבל אם לא יניח פירורים ברכתו תהי' לבטלה.

ולהמתבאר כיסים של בגדים וכיוצ"ב אינן צריכין בדיקו וסגי במישוש היד שגם הוא בכלל בדיקה (ויכול גם לברך נאמרה בדיקה לאור הנר אלא בשביל חורין וסדקי שאין י מישוש היד וצריך לבדוק בראי' ולזה מועיל הנר ביותר שנבדק כבר במישוש ידו שוב א"צ בדיקה לאור הנר דכבר בבדיקת מישוש היד ובכיבוד הבית.

ז. לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

בגמ' ג. אמר ר"ה אמר רב משום ר"מ לעולם ישנה אדם לו קצרה, וכל היכא דכי הדדי נינהו (פי' דאין דרך אחת י

קול האור

נסן - תשס"ו

חוקר 100

הזנוג קזני כציק חתן וזנוג

הנח"ל ר' יוסף אלוט אלישיב זצ"ל

לבערו, אבל היכא דלא יהי' ביתו בימי הפסח א"צ לבדוק, דאין חשש שיחזור דאז אין זה ביתו, ולכן אין הבחורים חייבים בבדיקה. L
ה. בדין הולכין בתר רוב להתיר ספק חמץ

לפני ההבנה הפשוטה מכואר בגמ' ז. דתיבה שנשתמשו בה מצה יותר מחמץ אזלינן בתר רוב ומותרת, וכן אם נוכל לומר דבתרא הוי מצה אזלינן בתר בתרא ומותרת. וכן פסק המחבר בסי' תמ"ו סעיף ד' מצא פת בפסח ואינו יודע אם הוא חמץ או מצה מותר אפי' באכילה דאזלינן בתר בתרא. אבל ברבינו חננאל שם ז. פי' הסוגיא דאיירי לאחר הפסח, דהיינו דכל הסוגיא איירי להתירו לאכלו רק אחר הפסח, וטעמו י"ל דכיון שהחמירו חז"ל בפסח דאסרו אפי' חמץ כל שהוא מסתבר שלא הקילו לסמוך על עיקר דין חזקות, או על הא דאזלינן בתר רובא או בתרא, להתיר חמץ באכילה בפסח עצמו שיש בו ספק חיוב כרת, ודוקא לגבי הדין של חמץ שעבר עליו הפסח הקילו לסמוך על דיני חזקות וכי"ב.

ו. בדיקת כיסים של בגדים לאור הנר

בגמ' ח. כתב דחור בין ישראל לבין גוי א"צ לבער, דגוי שרואה ישראל מחזיק נר סמוך לכותלו ישים אל לבו עלילה שישראל עושה עליו כשפים. ויש להקשות על הגמ' דאע"פ שאינו יכול לבדוק בנר בלילה, מ"מ היא חייב לבדוק ע"י מישוש היד שגם בזה מקיים מצות בדיקת חמץ ונראה דהוי בדיקה גמורה ומברך עליה. וצ"ל דמיירי בחור קטן שאינו יכול לעשות בדיקה ע"י מישוש היד, אע"פ שיכול להשתמש בחור צר קטן דאל"כ ממילא הי' פטור דהוי מקום שאין מכניסים בו חמץ.

ומ"מ צריך לידע דלפי מה שנוהגים בזמנינו לנקות הבית היטב ומקיימים בדיקה במישוש היד ע"י נקיון כזה, א"כ אין עליו עוד חיוב בדיקה, שהרי מקומות הגלויים כבר מיששן, וחורים וסדקים לא שכיחי דהיו כמקום שאין מכניסים בו חמץ וכשבא לבדוק הוי ברכה לבטלה. ולכן מעיקר הדין צריך להשים פירורים, ויוכל להשים גם בעצמו, דאע"פ שהוא יודע היכן נמצאים מ"מ נעשה מקום שמכניסים בו חמץ וחייב בבדיקה, אבל אם לא יניח פירורים ברכתו תהי' לבטלה.

ולהמתבאר כיסים של בגדים וכיוצ"ב אינן צריכין בדיקה לאור הנר וסגי במישוש היד שגם הוא בכלל בדיקה (ויוכל גם לברך עליו) ולא נאמרה בדיקה לאור הנר אלא בשביל חורין וסדקין שאין יכון לבדוקם במישוש היד וצריך לבדוק בראי' ולזה מועיל הנר ביותר, אבל במה שנבדק כבר במישוש ידו שוב א"צ בדיקה לאור הנר דכבר קיים חיובו בבדיקת מישוש היד ובכיבוד הבית.

ז. לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

בגמ' ג. אמר ר"ה אמר רב משום ר"מ לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, וכל היכא דכי הדדי גינהו (פי' דאין דרך אחת יותר קצרה

לקבצם
י' הביא
ל חבירו
ד' אע"פ
ני התם
טו, ת"ל
של נכרי
ישראל
לעולם
על דברי
אכילתא

ברשות
י הפסח,
דכל ימי
לכך א"צ
ין שאינו
זותו של
ר. והיה
ברשותו
ל שא"צ
ח"א סי'

קודם ל'
יף א' ובי'
זר עכ"פ
לברך על
ז שאינו
רך ואפי'

צ לבדוק
יבה נותן
: נראה
רק אם
לא יוכל

שגם במקום שיש עליו חובת ביעור אי"צ לכוף את הכלי רק מחשש שמא יבוא לאוכלו, ולכן לעולם אין צריך לכוף כלי בהקדש דבדילי מיניה.

קודם שלשים יום אין זקוק לבער. אבל מ"מ כשיגיע ערב פסח צריך לבטל.

אלא שדעתו לחזור. נחלקו הראשונים י"מ דוקא אם דעתו לחזור בימי הפסח וי"מ אף אם דעתו לחזור קודם הפסח אבל לא יהיה לו זמן לבדוק.

אבל אין דעתו לחזור אין זקוק לבער שהרי יבטל החמץ וכל התקנה של בדיקה היא משום שמא ימצא גלוסקא יפה וכיון שאין דעתו לחזור לא שייך חשש זה.

בדיקת חמץ בפנימיה מתי

⤵ **אפילו מראש השנה נמי.** ולענין ברכה יש בזה שלש שיטות י"א דאם דעתו לחזור ובודק קודם שלשים יום אינו מברך ואם בודק תוך שלשים מברך וי"א וכ"פ הפר"ח דגם הבדיקה שעשה קודם שלשים יום חייב בברכה כיון שאינו בודק משום שרוצה מעצמו כך אלא משום דתקנת חכמים היא ומברך ע"ז, ואפילו כשיוצא מביתו בתמוז יברך אקב"ו על ביעור חמץ, ושיטה שלישית שאין מברך אף לא בתוך שלשים שלא תקנו ברכה רק בבודק באור לי"ד כדינו. ולהלכה למעשה ספק ברכות להקל ע"י רמ"א סי' תל"ו ס"א. ולענין בחורים הלומדים וישנים בישיבה וחוזרים לביתם בר"ח ניסן צריך ללמד למנהל הישיבה שמן הראוי שיפקיע את זכותם לשהות בישיבה בפסח שהרי לא הושאל להם הבית בישיבה אלא לצורך לימודם בישיבה וכיון שמפקיעים את זכותם הרי זה כמוכר ביתו שפטור מבדיקה.

העושה ביתו אוצר וכ"ו. והיינו דהא דאמרינן לעיל דעובר לאו דוקא בחמץ הנראה משום לא יראה דאף אם מטמין עובר דכתיב לא ימצא אבל הכא אנו דנים אותו כמו שנפלה עליו מפולת דהרי הוא כמבוער לענין שאין עליו חובת בדיקה. ולא מיירי בחמץ ודאי אלא לענין בדיקה ואפ"ה אמר רבא דתוך שלשים כיון שכבר חל עליו חיוב בדיקה הרי מדרבנן אנו דנים אותו כמטמין וכ"ש אם יש שם חמץ ידוע הרי הוא כמטמין אף אם קשה לו לפנותו ואף אם צריך להוציא עליו הוצאות עובר משום לא ימצא. אכן מ"י רש"י י"מ דהוי ממש כמפולת וה"ז כמבוער ממש ולכך אף כשיודע שיש שם חמץ אינו צריך לבערו אם עושה את האוצר קודם ל' יום. (ועי' מ"ב סי' תל"ו סק"ה).

גדרי הלכות חג בחג ושור"ד ל"י קודם הפסח

שואלים ודורשים בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום. אולם במגילה ל"ב ע"א אמרו שמשה תיקן להם לישראל שיהיו שואלים ודורשים בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג, ומשמע שאין חובה רק בו ביום ואין צריך להקדים שלושים יום לפניו. ותירץ הר"ן דהחיוב ללמוד הלכות החג הוא רק ביומו כמו שאמרו במגילה, ומה שאמרו שלושים יום הוא רק לענין ב' שבאו

לשאול את הרב ו
להקדימו לאחר
שואלין ודורשין.
ומצא דמשום הכי
אך כב"י שם
יעשו כטחינת חי
רבינו ע"ה לדרוש
פנינו; ובאלו חיו
ו' ע"ב
שהרי משו
הרי ע"י שאילתן ו
שהיה לו להשיב ו
ובספר אור חו
לדע קושייתם), ד
משרע"ה דיני פסח
לפנין כל האיסור
פ"ה ע"א דילפינן ו
בפסח בעצם שיש בו
עצם וא"כ שפיר ו
צריך ללמד כל פרו
האשון, והרי למרע
העצם אף כשיש בו
לפניהם כשו"ע), ונ
עוד כתב ליישנ
ע"ב דאין עשה דו
הא קי"ל דאין עש
גומרתא שיניח העז
לשבור את העצם ו
בשבת פ"ט ע"ב דנ
פאחד לחדש הוקם
הרי דר"ח ניסן חל ו
הפסח הנינו יכולים ל
אין לומר בו שיכא
קרא היינו כשחל פס

הציון גמ"ס פסחים

מגילתו. האין רבי יוסף קארו א"ע. צ"ל

21

יז שיעשנה מאהבת ה', לא לשום פניה ולא לשום הנאה שבעולם וגם שלא יעשנה פאלו הוא חייב בדרך ורוצה לפטר ממנה והיא עליו כמשא, אלא יעשנה מאהבה, שאפלו לא היה מצוה בה היה משתוקק לעשותה, לעשות נחת רוח להקדוש ברוך הוא, שרצונו בזה:

יח שיעשנה מיראה, ואפלו מצוות המשפלות כמו צדקה וכבוד אב, וגזל ועריות, שהן דברים שהשכל מחייב, לא יעשנה או יעזבנה מחמת שהשכל מחייב, אלא יעשנה או יעזבנה עבור יראת ה', שהיא צנה על זה (כדאיתא: "אל יאמר אדם אי אפשר בחזיר אלא אפשר ואבי שבשמים ציוה עליי"):

טו חייב לקיים המצוה אפלו אם צריך לפזר על זה עשור נכסיו (א"ר בשם רי"ו) ועד חמש, אבל יותר מחמש מנכסיו אין צריך לפזר אפלו מצוה עוברת. ודוקא במצוה עשה אבל לעבר על לא תעשה חייב לתן אפלו כל ממונו קדם שיעבר, כמו שכתוב: "ויבכל מאדך" (סימן תרנ"ו). ואם צריך לעקר מביתו לילך לעיר אחרת לקיים המצוה, צריך עיון (ג):

כ כל מצוה שאין לה דורש ואין מי שיבקש אותה, תדרשנה, לפי שהיא פמת מצוה, שהמצוה מקטרגת ואומרת: כמה גרוע אנכי שנתעלמתי מכל וכל (ס"ח סימן ק"ה):

כא "מעלין בקדש ולא מורידין", דכתיב, (במדבר ט"ו): "את מחתות החטאים וגו' ויקדשו", רוצה לומר: פיון שפבר נתקדשו אסור להורידן. ולכן תשמישי קדשה נגנזין, פגון: מזונה ותפלין ורצועותיהן, ותיק שלהם, וכל שפן כל תשמישי ספר תורה, אבל תשמישי מצוה, לאתר שנגמר מצותן נזנקין, פגון: ציצית וספה, וכיוצא בהן. ומכל מקום יש לזהר שלא לעשות מהן תשמיש של גנאי. וכן טלית של מצוה

נשמת אדם

עליו חייב המצוה כדמצינו בסי' תל"ו לענין בדיקות חמץ, נראה לי לחלק דדוקא התם דהמצוה בידו לבדוק חייבוהו חכמים לקיים המצוה אבל הכא שאינו בידו רק שיהזור אחריה אינו חייב אפילו מדרבנן, ודאיה לזה בובחים דף ק' דמתלקינן כאן קודם חצות כאן לאחר חצות הרי להדיא דאפילו כע"פ קודם חצות ל"א שכבר חל עליו חובת פסח ולא יחול עליו אנינות, אע"כ דהמצוה אינו חל על האדם עד שיגיע זמנו הראוי לקיים, וגם שם לענין בדיקות חמץ פרשי' דחכמים חייבוהו אבל לא מה"ת. ואמנם בסוכה דף כ"ה ע"ב משמע שהוא מה"ת ועיין ברמב"ם פ"ה מהל' ת"ת דחייב לקבל פני רבו ברגל ב"ט אע"ג דלא אתי ביומיה. דדוקא לה"א מחלק הש"ס ולא קיי"ל כוותיה וא"כ מוכח דלא מהני טעם זה דושמחת לבטל שום מצוה, ולכן הדבר צ"ע:

ג' נ"ל דא"צ לעקור מביתו לילך לעיר אחר לקיים המצוה אפילו מצוה דאורייתא והיא עוברת כתקיעת שופר ולולב, וראיה מהא דר"ה דף ל"ד ובש"ע סי' תקצ"ה היה לפניו ב' עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין כו', ואי ס"ד שצריך לעקור ממקומו קשה האין ימצא עיר שמברכין ולא תוקעין והלא צריכין לעקור ממקומן לילך לעיר שתוקעין אע"כ דא"צ לעקור. ומיהו נ"ל דבמקום דאזיל ואתי ביומו מחויב לילך וכדאיתא בסוכה כ"ו ע"ב ועיין ריש סי' קס"ג במ"א וצ"ע. ומ"מ במי שיש לו אשה או בנים נ"ל דודאי א"צ לעקור דירתו שהרי שמחה הוא ג"כ מ"ע מה"ת וקיי"ל אשה בעלה משמחה, ועוד מטעם אחר נ"ל דא"צ לילך מביתו דהא קודם י"ט לא חל עליו כלל המצוה עד י"ט ואז א"א לו לילך יותר מתחום ואעפ"י דקיי"ל שואלין ודורשין קודם שלשים יום לכל י"ט כמש"כ המ"א סי' תכ"ט וא"כ חל

שבלה לא יעשו הקדש שאר סי' שבתוכו. ויריעו ולא נקרא ארון שעשוי בחלל ה' הקדש, וכל שפן ואם יש חור בן מת, אם אין מני ספרים שחזקין תתכו בפעם הן מה שאין בן פן יתלו על תקשי לשים עכו"ם, וג' כב קימא לן נעשה, אף-על-ברשי וברי"ף שכ שניהם, אין הע' העשה, פגון: מ בפעם אחת. אך בפגון שלא ידח אף-על-פי שאי רשב"א שבת ריש ברצון". ודוקא הקל ממנו, אף א, תוספות דבור אבל עשה דרב סעיף קטן ב': כג אסור לה תוס' פ"ו, ודוקא בשמיני עצרת, בתורה רק ד' יג לישב בסכה ולי:

ח"י אצ"ל האלם
מקד

יזכא חאר ג' מכוון מאונות דצ"ג

קבוע בזה"ל דא"ה אם יאמר אדם שיודע ומכיר איזה בהמה טריפה ואם יבא
בבשעת לידת הספק או אח"כ איטור והיתר ידועים במקומן לא הוי קבוע עכ"ל,
ואולי לענין ביטול יודה לדברי המקנה.

יש לדון בזה אי שייך בזה ביטול לפי מה שהביא רע"א בסי' צ"ט בש"ך ס"ק
כ"א בעיית הירושלמי אי בעינן ידיעת בעלים לביטול או ידיעת חברו חשיב
לענין ביטול, ולהצד דבעינן ידיעת בעלים ולהש"ך סי' ק"ט ס"ק י"ב דבעינן
לביטול מדאורייתא י"ל דהציפור לא בטל דלא חשיב ידיעת המשלח ידיעת
האדם, ואמנם לפ"ז גם בהיטין שנתחמצו אין ידיעת המוכר חשיב ידיעה שהביטול
לדבר ג"כ דלא כהמקו"ח.

וא, דלא מצאתי תירוץ מרווח להקוש' מלא אמרה תורה שלח לתקלה, זולת
מה שתי' בשערי יושר דכל שאינם מקובצות במקום אחד לא שייך ביטול
גם בהיטין שנתחמצו לא יתבטלו בשאר היטין דעלמא וכקוש' הצ"צ, וזהו
שם הסוברים דתערובות חנויות לא בטיל ולהסוברים דבטל צ"ע.

הב מרדכי הלוי קנר
האנטא

**מה בירורי שאלות בנוגע לבדיקת חמץ
לנוסעים מביתם לפני פסח**

מי שנוסע מביתו יותר מל' יום לפני פסח האם חייב לחזור לביתו
בליל י"ד לבדוק חמצו?

הע"י סי' תל"ו סע"א מבואר דהמפרש מיבשה לים או יוצא בשיירא תוך ל'
לפסח זקוק לבדוק אבל קודם ל' א"צ לבדוק אח"כ דעתו לחזור לביתו
מצד הפסח. האומנם לא נתבאר אם יש חיוב לחזור לביתו בליל י"ד לקיים מצות
קת חמץ בדאפשר. דדין השו"ע הרי מיירי ביוצא לדרך רחוקה וקשה מאד לחזור
ל' אם למשל יוצא מביתו לדירה אחרת באותה עיר בוודאי לא נפקע מחיוב
הבדיקה בשביל שיצא מביתו קודם ל', וא"כ מהו השיעור לחייבו לחזור לביתו.
ואלה זו נוגעת מאוד למי שיש לו בית דירה לימות הקיץ במרחק שעה או שעתיים
שעה מביתו של כל ימות השנה האם עליו לנסוע לשם לבדוק חמצו.

האם מחוייב לטרוח לילך לעיר אחרת כדי לקיים מ"ע?

מושב"ל ראשון היה נראה לדון בזה מכח דברי החז"י אדם בכלל ס"ח סי' ט"ז
שכתב להסתפק אם בשביל מצות עשה מחוייב לטרוח לילך לעיר אחרת
הלקיימה, כדחזינן בר"ה (ל"ד). דהיו ב' עיירות לפניו, באחת מברכין ובא' תוקעין
והרי שהמברכין לא נתחייבו לילך לעיר שתוקעין ע"ש.

קול התורה
חוקרת אג
ג'סן תשנ"ג

האם זה נאמר גם בחשש בל יראה דרבנן?

ואף שדברי הח"א אמורים רק בנוגע למצות עשה, אבל בנוגע ללאוין או איסורין ביהודה כמו שצריך לבזבז כל ממונו שלא לעבור על לית היה דמחוייב למקומו שלא לעבור על לית, ואיכ"ל להיות דבדיקת חמץ נתקנה כדי שלא יעבור בבל יראה (וכל זמן שלא בדק עובר בביי מדרבנן, ע"ע במג"א ס"ס תמ"ז) אפי' דבדיקת חמץ צריך לילך גם לעיר אחרת. אכן זה אינו, שהרי בגמ' פסחים נסתפקו אם חז"ל חייבו להוציא ממון כדי לקיים ביעור חמץ בכבר בפי נזש (פ"ג א"ט) אטרחוהו רבנן אבל בממונו לא, ובתוס' שם (ה.) ד"ה הכא, כתבו דספק הגמ' רק בודאי חמץ אבל בספק חמץ לא אטרחוהו רבנן בממונו כ"א בגופו. ולפי"ז י"ל לנו ק"ו, ומה במצות עשה דאורייתא שחייב לבזבז ממונו עד חומש (בסי' ת"ח) ואעפ"כ אי"צ לטרוח מעיר לעיר כדברי הח"א, כש"כ בבדיקת חמץ (בספק חמץ) שא"צ לבזבז ממונו, בודאי שא"צ לילך לעיר אחרת.

האם דפטור כיון שאין חשש שיבדל. וכן ההולך לחזור ביום ל' לפני פסח ובהכרח דלא יפרא מילתא לפוטרו מלילך לעיר אחרת אף כי גדולה בשבילו.

שנסע מביתו קודם ל' יום לפסח באופן שיש לו למכור חמצו לפני פסח

בש"ע ס"י תל"ו טע"א הנ"ל מבואר שהוצא לבדוק חמצו וסגי ליה בביטול כשיגיע פסח, וכן למכור חמצו.

מהם נראה שאי"ז נכון משני טעמים: א) דהרי נידע פטור מבדיקת חמץ או רק בחמץ ש

המג"א חייב, כמבואר במשנ"ב סק"ה וסקט"ז ע"ה שכל המקומות שמשמשים בחמץ בח"ל וא"כ יש לו למכור חמצו לפני פסח כדי לחזקו בחמץ ידוע אפי' יצא מביתו קודם ל' לפסח. שהרי כתב בש"ע הרב (תל"ו בקו"א סק"ו) דא"כ אף בחמץ ידוע, מ"מ לאחר הפסח יאסר חז"ל הפסח. ולכן גם בניד"ד יש לו למכור חמץ כדי

[וע"ע בבה"ל ס"י תל"ו ד"ה זקוק, שהביא בשם האחרונים דמי שנסע מביתו ל' ושכח לבדוק ביתו לפני נסיעתו, חייב לחזור למקומו אפי' יש בזה הפסח מרובה דאו אי"צ לחזור, זה אינו שייך לניד"ד דשאני התם שפשע במה שלא מתחילה, משא"כ בניד"ד שאנו דנין אם חכמים חייבוהו מתחילה ככה"ג ושפיר דפטור כמו שא"צ להוציא הוצאות.]

ג) סיבות למה אי"א לפטור בניד"ד מכת דברי הח"א

שו"ר שדברי הח"א לא שייכים כאן כלל, א) שהרי הסביר בנשמי"א שם הטעם למה נפטר מלילך לעיר אחרת (לשמעו תקיעת שופר), או משום דאין ליבטל משמחת יו"ט (כשיש לו אשה ובנים), או משום שאין מצוה לזוז מביתו לפני זמן המצוה ובי"ט גופא הרי אסור לילך חוץ לתחום ע"ש, ובי' טעמים אלו ל"ל בניד"ד. ונע"ש שבאו"ל ואתי ביומיה בכל ענין חייב. ובאמת צ"ע על לשונו של הח"א שמשמע שנסתפק בכל מ"ע לפוטרו מלילך לעיר אחרת.

מה שנסע מביתו ויתארח אצל משפחתו בפסח לקיים מצות בדיקת חמץ כי אם במכונות בדיקה זוג

הק"ק יעקב ס"י תל"ו סק"ז הוכיח מדברי הש"ע שעי' הבגדים אף שחייב לבדוקם מ"מ ל"ש לברך וכו' מבתיכם ע"ש. ומכאן זה דנו הפוסקים אם מכונות שכתבי מפורסקי זמנינו נוטים לומר שמכונות אלו בכל "מקום" שמכניסים בו חמץ צריך בדיקה ולפי"ז ג"כ מברך על בדיקה זו. אכן אם יש לו ע"כ בעל האכסניא שלו, עדיף לעשות כן לאפוקי וקיים מצות בדיקת חמץ ע"י שכירת חדר מבעל או מ"ד שפקפק מאוד בזה דהוי כמעשה שחוק וערו בדיקה כו'.

ב) כמו"כ יש להעיר דדברי הח"א אינם מוסכמים כלל וכמו שהאריך בזה בשו"ת מנחת יצחק ח"ב ס"י ע"ה, וע"ע בצל"ח פסחים (ג:) ובמג"א ס"י סק"ג, ואכמ"ל.

ג) וחוץ מזה יש להעיר שהרי בש"ע הרב ס"י תל"ו טע"ו כתב דכל המקומות שמשמשים שם חמץ בתדירות חשוב בחמץ ידוע (וע"ע להלן מ"ה) ולפי"ז לכאורה נפל פיתא בבירא, דהרי בחמץ ידוע קי"ל דחייב להוציא ממון כדי לקיים מצות בדיקת חמץ וא"כ מהי"ת לא יתחייב לילך לעיר אחרת.

קולות אחרות שמוצאים בבדיקת חמץ

ומ"מ נראה דהיות ומצינו קולות אחרות בבדיקת חמץ כגון במקום ביטול מצוה אחרת שפטרוהו חז"ל בבדיקת חמץ כהיא דהולך למול את בנו (בסי' תמ"ד), ומינה יליף האלף המגן ס"י תל"ו לפוטרו ג"כ בבדיקת חמץ אם עי"ז יוגרם לו הפסד מרובה, (אף שהוא פחות מחומש ממונו).

מכבר בדק מכונותו מקודם האם יכול לבדוקה ע"י שיכניס לתוכה פתיתי ו

היה אף אם נניח שאפשר לברך על בדיקת מכונות היטב לפני ליל י"ד אע"פ שלא בדקה לאור הנר לא א"כ יכניסו אחרים לתוכה שוב פתיתי חמץ, וכב"ש הפתחי תשובה.

א"א שיש לעיין אם ע"י הכנסת הפתיתין כן אפשר לומר אם עקר דירתו לדירה חדשה (הבדוקה מחמ

ועוד מצינו שפטרוהו בסי' תל"ח מלבער חמצו המונח בבור כיון דהוי טירחא יתירא כל שאין חשש שיבוא לאוכלו, וא"כ בניד"ד דהוי טירחא גדולה מ

נראה דפטור כיון שאין חשש שיבטל. וכן ההולך בשיירא ל"א יום לפני פסח לא יכוחו לחזור ביום ל' לפני פסח ובהכרח דלא אטרחוהו כולו האי. ומכל זה נברא מילתא לפוטרו מלילך לעיר אחרת אף כשיש לו חמץ ידוע, כל שהיא היא גדולה בשבילו.

מי שנסע מביתו קודם ל' יום לפסח באופן שפטור מבידוק חמץ, האם יש לו למכור חמצו לפני פסח או לא?

בשו"ע סי' תל"ו סע"א הנ"ל מבואר דהיוצא בשיירא קודם ל' לפסח א"צ לבדוק חמצו וסגי ליה בביטול כשיגיע פסח, ולפי"ז לכאורה אין כאן סיבה יתרה למכור חמצו.

ומנם נראה שאי"ז נכון משני טעמים: א) דהרי נחלקו הפוסקים אם גם בחמץ ידוע פטור מבידוק חמץ או רק בחמץ שאינו ידוע שלדעת הר"ן פטור הדעת המג"א חייב, כמבואר במשנ"ב סק"ה וסקט"ו. והרי נתבאר למעלה שדעת הר"ן הרב שבכל המקומות שמשתמשים בחמץ בתדירות נחשב לענין זה בחמץ ידוע וא"כ יש לו למכור חמצו לפני פסח כדי לחוש לדעת המג"א שלא נפטר מבידוק בחמץ ידוע אפי' יצא מביתו קודם ל' לפסח. ב) ועוד טעם לחייבו למכור חמצו, שהרי כתב בשו"ע הרב (תל"ו בקו"א סק"ו) דאפי' לדעת הר"ן הנ"ל שפוטרו מבידוק אף בחמץ ידוע, מ"מ לאתר הפסח ייאסר חמצו בחזאה משום חמץ שעבר על הפסח. ולכן גם בגיד"ד יש לו למכור החמץ כדי שלא ייאסר בהנאה.

מי שנסע מביתו ויתארח אצל משפחתו בפסח ובהגיע ליל י"ד אין לו קום לקיים מצות בדיקת חמץ כי אם במכונות שלו האם יכול לברך על בדיקה זו?

יעקב סי' תל"ו סק"ז הוכיח מדברי השו"ע שעל בדיקת כיסים ובתי ידים של הבגדים אף שחייב לבדוקם מ"מ ל"ש לברך על זה דבקרא כתיב תשביתו את מבתכם ע"ש. ומכאן זה דנו הפוסקים אם מכונות דומה לבית או לכיסים. ונמתי שכמה מפוסקי זמנינו נוטים לומר שמכונות עדיפא מכיסים, דהרי במשנה נ"א בכל "מקום" שמכונות בו חמץ צריך בדיקה, ומכונות נמי בכלל "מקום" נ"א. ולפי"ז ג"כ מברך על בדיקה זו. אכן אם יש לו עצה אחרת כגון שיכול לצאת פרכת בעל האכסניא שלו, עדיף לעשות כן לאפוקי נפשיה מפלוגתא. וזה עדיף גם לקיים מצות בדיקת חמץ ע"י שכירת חדר מבעל אכסניא, דע"ע בשבט הלוי ח"ד וי"ד מ"ד שפקק מאוד בזה דהוי כמעשה שחוק וערמה בעלמא ולדעתו אין לברך על בדיקה כזו. L

אם כבר בדק מכונותיו מקודם האם יכול לבדוקה שנית (בברכה) בליל י"ד ע"י שיכניס לתוכה פתיתי חמץ?

נהגה אף אם נניח שאפשר לברך על בדיקת מכונות מ"מ אם כבר בדק מכונותיו היטב לפני ליל י"ד אע"פ שלא בדקה לאור הנר לא יברך על בדיקת המכונות לא א"כ יכניסו אחרים לתוכה שוב פתיתי חמץ, וכמוש"כ בשעה"צ סוף סי' תל"ב שם הפתחי תשובה.

לא שיש לעיין אם ע"י הכנסת הפתיתין כן אפשר לברך, (ודין זה נוגע גם למעשה אם עקר דירתו לדירה חדשה (הבדוקה מחמץ) ביום י"ג אם יוכל לקיים

בדיקה ע"י הפתיתין, שהרי לכאורה כל חיוב הבדיקה היא רק היכא דהבית
היא הכשר להביעור. אבל כשצורך הבדיקה (והביעור היכן החמץ נמצא) מקום
לשאול לאשתו איפה הם הפתיתין מנלן ששייך לברך ע"ז. ותמה על עצמך, הפתיתין
באופן שלאחר הבדיקה (שעשה למשל בליל י"ג) הצניעה אשתו את הפתיתין
המשוייר והבעל אינו יודע היכן הוא, הכי ג"כ נימא שאפשר לברך על חיפוש הפתיתין
למרות שאשתו יודעת היכן הוא החמץ, אתמהה.

אכן כיון שמדברי הרמ"א והפ"ת נראה שע"י הפתיתין אפשר לברך (למחרת)
שבלעדם ל"ה אפשר לברך), מוכרחין לומר שכל ששם החמץ במקום שאינו
משומר או באופן שאפשר לשכוח איפה הניח החמץ, שוב נחשב ע"ז הבית כאילו
בדוק ושייך להחשיב הבדיקה כהכשר להביעור. (ואולי אם באמת תרשום אשתו
לעצמה איפה החמץ מונח, לא יוכל לברך ע"ז ועדיין צ"ע.)

ד) מי שלא בדק מכוונתו היטב לפני ליל י"ד, והוא נמצא באמצע הדרך
בהגיע ליל י"ד, האם אסור לאכול פת עד שיקיים מצות בדיקת חמץ, וכן
האם צריך לעצור מכוונתו באמצע הדרך (במקום שאפשר לו) כדי לקיים
מצות בדיקת חמץ במכוונת שלו?

אם בדק המכוונת מקודם היטב אבל לא בדקה לאור הנר
הנה לפמשנת"ל דיש חיוב בדיקה על מכוונת שלו כמו על שאר חריו, לכאורה
הדין גותן שיצטרך לבדוק בהגיע ליל י"ד וכן אסור לו לאכול עד שיקיים
מצוה זו כמבואר בס"י תל"א, דאף אם נחשב שנסיעתו באמצע הדרך הוי כחתימה
במלאכה בהיתר לפני זמן הבדיקה, מ"מ הרי הכריע הרמ"א שם להלכה דקיי"ל
דאף התחיל בהיתר פוסק לבדוק חמצו. אמנם אם כבר בדק המכוונת היטב לפני
ליל י"ד אף שלא בדקה לאור הנר כדון בזה אולי יש מקום להקל עפמשי"כ בשעת
הנ"ל (דאין לברך בזמנינו על בדיקת חמץ בלי הנחת הפתיתין כיון שמכבוד
החרדים היטב), דחזוין שיש כה"ג ספק אולי אין כאן חיוב גמור לבדוק שנית, וחזוין
זה לאצטרופי להסוברים דאם התחיל בהיתר אינו פוסק.

6 7 האם יש חיוב בדיקה כשודעתו למכור החמץ בלא"ה למחר?

ובמושכל ראשון היה נראה לצדד להקל אף אם בדק המכוונת מקודם
עפמשי"כ המ"ב ס"ס תל"ו סקל"ב דחזדים שבדעתו למוכרן למחר ביום
י"ד, דעת הח"ס ס"י קל"א וסייעתו דפטור מלבדוקן בליל י"ד ודעת המקו"ח וסייעתו
לחייבו בבדיקה מחשש שמא לא ימצא גוי למחר, והמ"ב הכריע מעיקר הדין
כהמקילין. וא"כ לכאורה גם אנו באמר דאם הנוסע שלנו הרשה את הרב לברך
נסיעתו למכור לגוי כל חמצו הנשאר לו ב"ד, א"כ אין עליו חובת בדיקה בליל י"ד
כיון שאף החמץ שנמצא במכוונת ימכור לגוי למחרתו. ואע"פ שאם בודק החמץ
בליל י"ד בודאי יוכל לברך על הבדיקה, זהו מפני שהחמץ שמרצא יבערנו ולא
ימכרנו, אבל מה שאין בדעתו לבער אלא למכור אינו חייב בבדיקה, וא"כ אי אפשר
לחייבו לעצור מכוונתו באם הדרך ולבדוק.

ואף שגם הח"ס לא הקיל כ"א כשמקיים לפחות מצות בדיקה בתוך א' כדעה א'
בס"י תל"ו סע"ג שיש חיוב בדיקת חמץ אקרקפתא דגברא, מ"מ כיון שהודיעה

תולקת ע"ז ובפרט שהמ"ב הכריע כדעה זו, שוב אפשר ל'
התחיל בהיתר אינו פוסק, כן ה"י נראה לכאורה.
נראה דזה אינו, דהחתי"ס מיקל רק כשמוכר או משכיר חזו
בני"ד שימשיך להשתמש בהמכוונת בחוה"מ פסח, חייב
היתר שמוכר החמץ לגוי.

האם יש חיוב בדיקה במקומות שמוכר החמץ שבהן לו
להשתמש במקומות הללו?

כאורה יש לשאול מנלן שיש חיוב לבדוק חמץ כזה שאין עונ
הנמכר לגוי, ונראה שיש להוכיח שיש חובת בד
קדוה.

בס"י תל"ה מבואר שמי שלא בדק קודם הפסח חייב לבדוק
ל"ה יבוא לאוכלו. והרי להדיא שאף בלי חשש בל יראה שייך לחי
ע"ע בחק יעקב ס"י תל"ו סק"ז שגם על כ"ס"ים יש חיוב ב
פ"כ"ן ע"ז, הרי שוב דכל שיש חשש דשמא יבוא לאכול יש חיוב

ת"ע בחזו"א ס"י קט"ז שאע"ג שפירורין לא חשיבו ובטלי ואינו
אז"ה מ"מ יש חיוב לעשות מחיצה בפניהם שמא יבוא לאוכל
לבדוק" הספרים כדי שלא לבטל חיוב זה של העמדת מחיצ
מבואר גם בדעתו שאף על חמץ שאין עליו חובת ביעור כ"א חוב
חיוב בדיקה. (וצ"ל לפי"ז שמה שהחזו"א ס"י קכ"ד פטר מלבד
ל"ה זהו מפני שלא חייבו לבדוק כשלא שייך לבער מפני שאי
החמץ שאין שלו רצ"ע, וע"ע להלן משי"כ בזה). וע"ע במשנ"ב
הפ"ח פסח שחל להיות בשבת לאחר שגמר לאכול החמץ
החזורים וסגי בהכי מפני שהן נדרסין זהו ביעורן, והנה בפר"
ה"ש בל יראה על פירורין דבטלי ממילא אין עליהם חיוב בי
פ"ה"ל אבל הפר"ח והח"א הביאו דעת הרי"א"ז שגם על פירורי
ופיעור.

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

וע"ע במשנ"ב ס"י תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו
היורשין לזכות א"צ לבערו כדון חמץ שעבר עליו הפסח,
פסו"ריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם נ
תהי צריכים לבער משום חשש שמא יב"ל. רצ"ע ל"ל סגי לע
החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו ל
פאותו חדר.)

ד"ה ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר
לכשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפ
מנלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חזו
פפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כו
פפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיק
גוי שנמצא ברשותו וכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הג

החלקת ע"ז ובפרט שהמ"ב הכריע כדעה זו, שוב אפשר לצרף לזה הסוברים
התחיל בהיתר אינו פוסק, כן הי' נראה לכאורה.
כן נראה דזה אינו, דהחתי"ס מיקל רק כשמוכר או משכיר חדרים אלו, ומשא"כ
בניד"ד שימשיך להשתמש בהמכונות בחוה"מ פסח, חייב לבדוק המכונות
מרות שמוכר החמץ לגוי.

האם יש חיוב בדיקה במקומות שמוכר החמץ שבהן לגוי, וימשיך להשתמש במקומות הללו?

לכאורה יש לשאול מנלן שיש חיוב לבדוק חמץ כזה שאין עובר עליו בב"י (כגון הנמכר לגוי), ונראה שיש להוכיח שיש חובת בדיקה כד"ג מכמה מקורות:

בסי' תל"ה מבואר שמי שלא בדק קודם הפסח חייב לבדוק אחר הפסח כדי שלא יבוא לאוכלו. והרי להדיא שאף בלי חשש בל יראה שייך לחייב לבדוק.

וע"ע בחק יעקב סי' תל"ז סק"ז שגם על כיסים יש חיוב בדיקה אע"פ שאין מביטין ע"ז, הרי שוב דכל שיש חשש דשמא יבוא לאכלו יש חיוב לבדוק.

וע"ע בחוה"מ סי' קט"ז שאע"ג שפירורין לא חשיבי ובטלי ואינו עובר עליהם בכל האה מ"מ יש חיוב לעשות מחיצה בפניהם שמא יבוא לאוכלם, ומה"ט יש חיוב לבדוק" הספרים כדי שלא לבטל חיוב זה של העמדת מחיצה בפני הספרים. מבואר גם בדעתו שאף על חמץ שאין עליו חובת ביעור כ"א חובת העמדת מחיצה יש חיוב בדיקה. (וצ"ל לפי"ז שמה שהחזו"א סי' קכ"ד פטר מלבדוק כשמוכר חמצו לגוי, זהו מפני שלא חייבו לבדוק כשלא שייך לבער מפני שאין לו רשות לבער החמץ שאין שלו רצ"ע, וע"ע להלן מש"כ בזה). וע"ע במשנ"ב סי' תמ"ד סקט"ו בערב פסח שחל להיות בשבת לאחר שגמר לאכול החמץ מנער המפה עם הפירורים וסגי בהכי מפני שהן נדרסין זהו ביעורן, והנה בפר"ח שם כתב דכיון שיש בל יראה על פירורין דבטלי ממילא אין עליהם חיוב ביעור מחשש שמא יבוא לאכול הפר"ח והח"א הביאו דעת הרי"א שגם על פירורין יש חיוב בדיקה ביעור.

וע"ע במשנ"ב סי' תל"ה סק"ג דמי שלא בדק קודם זמן איסורו ומת אם לא כיוונו היורשין לזכות א"צ לבערו כד"ן חמץ שעבר עליו הפסח, והוסיף שם המ"ב סטגריים דזהו דוקא כשלא משתמשים באותו חדר אבל אם משתמשים באותו חדר צריכים לבער משום חשש שמא יבוא. וצ"ע ל"ל סגי לעשות מחיצה בפני החמץ. ואולי כל שאפשר לו לבער לא סמכו על מחיצה וחייבו לבער אם משתמש באותו חדר.]

ואף שעדיין יש לומר שלא חייבו לבדוק כ"א כשאפשר לו לבער החמץ כשימצא, אבל בחמץ הנמכר לגוי שאף אם ימצאו לא יבערו מפני שהוא של הגוי מלן דחייב לבדוק, שהרי בגמ' פסחים (ו): לא מצינו כי אם חיוב לעשות מחיצה בפני חמצו של גוי כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל חובת בדיקה כדי לעשות מחיצה בפניו מנלן, האומנם בר"ן פסחים (ד.) נראה ברור שיש חובת בדיקה גם על חמץ של גוי שנמצא ברשותו שכתב שם על שאלת הגמ' אם חובת הבדיקה מוטלת על

המשכיר שהחמץ שלו, או על השוכר דחיישי שמא יבול, "מידי דהוי אמור" לגויי עכ"ל, והרי להדיא שיש חובת בדיקה אף בכה"ג. **האם חל חובת בדיקה בתחילת ליל י"ד על בדיקה כזו שיש בה רק חשש של שמא יבוא לאוכלו?**

ואכתי יש מקום לומר שכיון שלא מציינו חיוב ברכה על בדיקה כזו (שיש בה חשש שמא יבוא לאוכלו, בלי חשש של בל יראה) כי הא דבסי' תל"ה מבואר להדיא דאם לא בדק קודם הפסח בודק תוך הפסח בברכה אבל לא בדק אחר הפסח בודק בלי ברכה כיון שכל החשש הוא רק מפני שלא יבוא לאוכלו (ומה שמשמע מר"ן פסחים ד. ה"ל שאף מברכין על בדיקה זו-כמו שבשאלת שם מחייבין את השוכר לבדוק בברכה-יש לדחות שכונת הר"ן רק שמה"ש להטיל חובת בדיקה של המשכיר על השוכר, כיון שבלא"ה מחוייב לבדוק כדי שלא יבוא לאוכלו, אבל לעולם י"ל שהר"ן יודה שאין חייב לברך כשכל חובת הבדיקה הוא רק מחשש שמא יבוא לאוכלו).

וכן מסתבר באמת לדינא שמי שנכנס לבית מלון של גוי בליל י"ד אף שחייב לבדוק החזר, מ"מ כל שאין בדעתו לזכות בחמץ הנמצא שם אינו מברך על בדיקה זו **וא"כ** י"ל דכיון שאם לא יבדוק וימכרו לגוי לא יתחייב לברך על הבדיקה זו אפשר שגם לא החמירו על בדיקה זו שתהי דוקא בתחילת ליל י"ד. נ"מ שאף שבניד"ד אם ירצה לברך שפ"ד היות והחמץ הוא עדיין שלו לעת עתה מ"מ א"א לחייבו לבדוק בברכה היות ואם לא יבדוק הרי יהיה החמץ מכור לגוי ולא יהיה כאן חיוב בדיקה בברכה שחיובה בליל י"ד דוקא.

אכן היות זה חידוש עצום לומר דבה"ז שמרשים את הרב למכור החמץ לגויי יהיה חיוב מדינא לבדוק (בתחילת) ליל י"ד דוקא, מוכרחים לומר דהחמץ היה שלו עד עכשיו והיה כאן חשש בל יראה וגם חשש שיבוא לאוכלו, שגם אינו נפטר מחיוב הבדיקה בליל י"ד ע"ז שלמחר יסלק חשש ב"י ע"י המכירה מן שעדיין ישאר החשש שיבוא לאוכלו. ומש"כ בחזורים שדעתו למוכרם למה שפיר נפטר מחיוב הבדיקה בליל י"ד ע"ז שלמחר יסלק ב' החששות עם המכירה ומעתה גם בניד"ד אין לפוטרו מלבדוק בתחילת ליל י"ד כיון שבדעתו להשתמש בהמכונת בפסח.

אם עי"ז יהי בהול על זמנו ולא יבדוק כהוגן

האומנם אולי יש לצדד להקל בניהון דידן אפילו לא בדק המכונת לפני ליל י"ד, דכיון שכל הטעם להפסיק ולחייב לבדוק הוא מפני שאז בני-אדם מצויין בביתם ואור הנר יפה לבדיקה, ובניד"ד מסתבר שאם נצריכנו לעצור באמצע הדרך יהי בהול להמשיך בדרכו ולא יעשה הבדיקה כדין ועל כן עדיף שיעשה הבדיקה כשיגיע למקומו.

וחוץ מזה נראה דכיון דהוי טירחא גדולה לעצור באמצע הכביש ולבדוק דפטור מלבדוק בתחילת ליל י"ד, וכמו שודאי מסתבר שא"צ ליתן חומש מנכסו עבור קיום מצות הבדיקה בתחילת הלילה כיון שסוכ"ס יקיים הבדיקה.

הל"ן נראה דאין חייב לבדוק באמצע הדרך כשקשה לאסור עליו האכילה עד שיחול עליו החובה לבדוק. המכונת מקודם ולא יאכיל לילדים חמץ בתוך הלילה.

שבדק חמץ בליל י"ד ולמחרתו נזכר ששכח לבדוק שלו האם חוזר ובודק בברכה או הברכה של בדיקה זו?

סי' תל"ב סע"ב נחלקו הפוסקים בבדוק כמה בתיב לענין ברכה או לא. ובשו"ת האלף לך שלמה סי' ת"ח מפלוגתא שיעשה הפסק והיסח הדעת וממילא יתו חוזר לבדוק את התנות אשר ברשות אחרת.

זה מצאתי גם בספר תורת היולדת להגר"י זילברשי ס"ק"א דמי שהוצרך להפסיק באמצע בדיקת חמץ נזכר כשחזר לבדוק צריך לברך שנית דהוי היסח הדעת הפסק מ"מ היסח הדעת לכ"ז מחייב ברכה שנית.

בפוגרס קול התורה (לפסח תשנ"ו) הובא פסק מו בעובדא כעין ניד"ד שהצריך לברך שנית כיון דהוי היסח

באמת אין פסק זה ברור כלל. דהרי בס"י תל"ד הביא ומנן האלף דמי שבדק חמצו ועכבר לקח קצת מהחמץ לבדוק שנית אבל לא יברך ע"ז כיון שכבר בירך. ונ"מ ובמנן האלף הוכיח דינו ה"ל ממה שהחזיר ולקח ע"ז אח"כ א"צ ברכה שנית (אף להפוסקים דעל שריפו ושנקט במ"ב להלכה בס"ס תל"ה).

נקט בשר האלף (להגר"י אייבשיץ, הנדפס עם המקור"ח) אחר הבדיקה א"צ ברכה שנית. נואדרבא נחלק שם ג חייב ברכה שנית על עיסה שנתחמצה באמצע פסח, דו כ"ד דאין מברך שנית. ולפי המג"א צ"ל בהכרח דכל כ"ל כנמלך גמור כיון שמותר ואפשר לקנות, משא"כ (האסור הוי כדבר חדש שלא נפטר בברכה ראשונה).

בשו"ע הרב ריש סי' תמ"ו כתב להדיא דכל שנמלך וקני ומברך דכל שעדיין לא הגיע זמן הביעור ולא נגמרה נפח הראשונה שבירך.

וה"ל לכאורה גם בניד"ד ל"צ ברכה שנית דמ"ש חמץ ז בליל י"ד.

שאהז מירידי העירני דאולי יש לתלות זה בספק האד חמץ על כל הבתים והחמץ שיש לו, היא מצוה אחת בפ"ע.

28

חייבים לבדוק, מחשש שמא ימצאו שם חמץ בפסח ויבואו לאכלו קמח. נויש חולקים שאין לברך על בדיקת ביהכ"ג, ונכון שהממונה כשמברך בביתו יכוון בברכתו גם על ביהכ"ג ואחרי גמר בדיקת ביתו יבדוק תיכף בביהכ"ג נקמח.

7 נא. בעל הבית שהכניס אורח לביתו והקצה לו חדר לתשמישו, חיוב הבדיקה מוטל על בעה"ב שהחדר בבעלותו הגמורה ובידו לסלק את האורח, אך אם בעה"ב לא בדק חייב האורח לבדוק החדר אך בלא ברכה, שאין בדיקתו אלא כדי שיהיה מותר לו להשתמש במקום קמה, וכשיש לאורח חפצים משלו, בודאי

שלא בדקוהו אסור בשימוש בפסח כדלהלן סעי' נג. [ורשות הרבים שאני, עיי' מילואים א סוף אות ו]. כתב הפר"ח סק"י והביאו הגר"ז סעי' לו והמ"ב סקמ"ג שאין צריך לבטל אחרי הבדיקה בביהכ"ג, לפי שאין הבודק יכול לבטל ולהפקיר חמץ שאינו שלו.

קמח פשוט שהחיוב הוא על כל הציבור המשתמש באותו ביהכ"ג לבדוק לביל י"ד, אלא שאם יש בביהכ"ג גבאי וממונה שמקבל שכר על מלאכתו י"ל שהבדיקה היא בכלל שכרו ומוטלת עליו. כמו"כ פשוט שהחיוב הוא על הציבור שדעתו להשתמש שם בפסח, אבל מי שאין דעתו להשתמש בביהכ"ג זה בפסח אין עליו חיוב כלל אף אם משתמש בו בשאר ימות השנה, כיון שאין המקום קנוי לו וגם אין בדעתו להשתמש שם בפועל בפסח, עיי' מילואים א אות ו.

אמנם ביכ"ג פרטי או בימ"ד פרטי שביד הבעלים למנוע הציבור מלהשתמש, כל החיוב הוא על הבעלים בלבד, דומיא דבעה"ב ואורח כדלהלן סעי' הבא.

קמח בערוך השולחן כתב שלא לברך וכן בשו"ת מהרש"ם הובא בדעת תורה כאן, ועיי' מילואים סי' א אות ו שנתבאר טעמים, ועיי"ש דנראה שלדעת רש"י ג"כ אין לברך [לדשיטתו שטעם וגדר הבדיקה הוא מחשש שלא יבטל כראוי ויעבור בבי, הרי חמץ שבביהכ"ג אין בו כל יראה כלל שהפקר הוא וחיוב בדיקתו לרש"י אינו אלא מדין מחיצה שהוא דין מיוחד היכא שיש חשש אכילה, אבל אינו מעיקר תקנת הבדיקה וא"כ אין לברך, ורק בשוכר יודה רש"י דמברך על בדיקתו כיון ששימוש הבית קנוי לו ויתכן שיוצה בחמץ הנמצא שם ויעבור בכ"ג, וכן עיי"ש אות ג דלדעת הט"ז תל"ה סק"ב נמי אין לברך, ולפיכך הדרך המובחר שהממונה לבדוק בביהכ"ג יכוון בברכתו על בדיקת ביתו גם על ביהכ"ג.

7 קמה דבר זה נלמד ממש"כ הר"ן (א' ב' מדפי רי"ף ד"ה המשכיר) דהשוכר בית ביום י"ד אע"פ שחיוב הבדיקה הוא על המשכיר שהי' הבית שלו לביל י"ד (כמבואר בגמ' ד' א', ולהלן פ"ט סעי' ח) מ"מ אם המשכיר איננו כאן ולא יבדוק חייב השוכר לבדוק, ולמד כן מהא דחמצו של נכרי עושה לו מחיצה והיינו דאף שאין החמץ שלו ולית בי' ב"י כלל מ"מ מחשש שמא ישכח ויאכל צריך מחיצה - ה"נ שוכר זה אע"פ שבתחילת ליל י"ד עדיין לא הי' הבית בשכירותו ועיקר חיוב הבדיקה חל וגם נשאר על המשכיר מ"מ אם אין המשכיר מקיים חיובו יש חשש אכילה אצל השוכר ומשו"ה צריך הוא לבדוק ולבער, ואף שאילו לא הי' השוכר משתמש שם הי' די לו במחיצה כיון שאין עליו עיקר חיוב הבדיקה (משום ששכר אחרי תחילת ליל י"ד) מ"מ אם רוצה להשתמש בכל הבית ולא לעשות מחיצה חייב ממילא לבדוק הבית כדי שיוכל להשתמש מבלי שיהי' חשש אכילה, דלהשתמש באופן שיש חשש אכילה אסור. ונראה שכונת הר"ן שיבדוק בלא ברכה, דכיון שהחיוב על המשכיר עליו לברך וכשאיש אחר בודק שם א"א לו לברך שאין עליו חיוב לבדוק, וכל חיובו של השוכר על-כרחך הוא מדין חדש שאסור להשתמש בבית שאינו בודק וכדי שיהא מותר לו להשתמש צריך לבדוק ונמצא

פרק ג - דיני הבדיק
חייב לבדקם מעיי
לקיים עיקר מצות
אחרי כניסת הפס
הברכה מפי בעה"ב
והוא-הדין בחו
הנהלת בית החול
להשתמש שם, ול:
נב. בני ישיבה ד
מקום שימוש שלו
שבדיקתו אינה אלא
וכדעת הר"ן מבואר
הרמב"ם פ"ב הי"ח, ו
לשאול את המשכיר
השוכר לבדוק, ועל כ
חיובו על השוכר לבו
ועיי' במקו"ח תליז סק
[ביום י"ד כדפי' הר"ן
שדרכם לשכור איש
מבואר דלולא מה דני
בדוק אינו רוצה בו ו
שאינו טעות בגוף הב
הבית ראוי לדירה וש
ומכאן לענייננו בא
בעה"ב אינו בודק זה
להשתמש. ומה שכתו
אחר לברך, וכל-שכן
קמו כמבואר בפ"ה סע
קמו כדיון כל שוכר לו
ולהלן פרק ט סעי' א
חדר לתשמישו גם ל
ניכרת היא שאינה אי
הברכה מפי בעה"ב ו
קמה דכל שדעתם לה
בשכירותם מ"מ כל
הקודמים, אמנם לעני
אלא הבעלות היא בי
בדיקתו כנ"ל סעי' ה

סבי קדיקת חמץ וביעורו
מ"ל"ז ל' ת"י"ט מ"ל"ז ח"נ"ז

חייב לבדקם מעיקר התקנה ומכל-מקום אינו מברך ע"ז קמו. ואם חפץ האורח לקיים עיקר מצות בדיקה ובברכה, ישכור מבעה"ב את החרר לפני ליל י"ד עד אחרי בניסת הפסח ואז יהיה כל החיוב מוטל רק על השוכר, ונכון שישמש הברכה מפי בעה"ב ויבדוק החרר ששכר קמו.

והוא-הדין בחולה הנמצא בבית חולים, עיקר חובת הבדיקה מוטלת על הנהלת בית החולים, ואם אינם בודקים צריך החולה לבדוק חדרו כדי שיוכל להשתמש שם, ולא יברך, וכן חייב לבדוק את חפציו אך בלא ברכה.

נב. בני ישיבה המתגוררים ב"פנימייה", חייבים לבדוק חדריהם מפני שהוא מקום שימוש שלהם, ויש להסתפק אם יש להם לברך או לא קמח, ואף אם אין

שבדיקתו אינה אלא הכשר להשתמש.

וכדעת הר"ן מבואר גם בריטבי"א ורבינו דוד בסוגיא ד' ב' וכ"מ במהר"ם חלאוה וכ"מ סתימת הרמב"ם פ"ב הי"ח, וכן בשו"ע תל"ז סעי' ב וסעי' ג נפסק כדעת הר"ן שהשוכר ביום י"ד צריך לשאול את המשכיר אם בדקו, ואם מצא השוכר שהבית אינו בדוק והמשכיר אינו בעיר על השוכר לבדוק, ועל כרחך כטעם הר"ן דאע"פ שהחיוב חל על המשכיר מ"מ כיון שאינו מקיים חיובו על השוכר לבדוק כדי שיהי' מותר לו להשתמש. וכ"כ במ"ב שם ובבה"ל ריש הסימן. ועי' במקו"ח תל"ז סק"ז שמיישב עפ"י הר"ן מה דקשה בהא דאמרי' בגמ' ד' ב' שהשוכר בית [ביום י"ד כדפי' הר"ן והפוסקים] בחזקת בדוק ונמצא שאינו בדוק אינו מקח טעות אפי' במקום שדרכם לשכור איש לבדוק והו"ל חסרון כיס מ"מ ניחא לי' לאיניש למיעבד מצוה בממוני', מבואר דלולא מה דניח"ל וכי' הי' נחשב מקח טעות אף שלא התנה השוכר בהדיא שאם אינו בדוק אינו רוצה בו ורק המשכיר אמר שהוא בדוק, וקשה דהא קי"ל בחו"מ סי' תל"ב דדבר שאינו טעות בגוף המקח אין מבטל המקח, ויישב המקו"ח עפ"י הר"ן דהכא בלא בדיקה אין הבית ראוי לדירה ושפיר הו"ל טעות בגוף הבית.

ומכאן לענייננו באורח שבעה"ב הקצה לו חדר דאף שהחיוב מוטל על בעה"ב מ"מ אם בעה"ב אינו בודק הרי על האורח לבדוק כדי שיוכל להשתמש שם דבלא בדיקה אסור לו להשתמש. ומה שכתבנו שיבדוק בלא ברכה הוא כנ"ל דכל שהחיוב על בעה"ב איך יוכל אדם אחר לברך, וכל-שכן באורח שגם עכשיו אין לו שום קנין וחכות בבית ואיך יברך. קמו כמבואר בפ"ה סעי' כב.

קמו כדין כל שוכר לפני ליל י"ד שהחיוב מוטל עליו כמבואר בגמ' ד' א' ושו"ע תל"ז סעי' א ולהלן פרק ט סעי' א ואילך עיי"ש פרטי הדינים, ומ"מ באופן זה שבעה"ב בלא"ה הקצה לו חדר לתשמישו גם לולא השכירות יש לפקפק שהשכירות ששוכר בתשלום כלשהו הערמה ניכרת היא שאינה אלא להתחייב בברכה ולפיכך כדי שלא יכנס לחשש ברכה לבטלה ישמע הברכה מפי בעה"ב ואז יבדוק חדרו.

קמח דכל שדעתם להשתמש שם בפסח ודאי חייבים בבדיקה, ואף שאין החרר בבעלותם ולא בשכירותם מ"מ כל שעומדים להשתמש אי-אפשר א"כ יבדקו, וכמו שנתבאר בסעיפים הקודמים, אמנם לענין הברכה יש להסתפק, דלכא"ו כיון שאין להם שום בעלות על החדרים אלא הבעלות היא ביד מנהלי הישיבה א"כ לא יהיו אלא כאורח לגבי בעה"ב שאינו מברך על בדיקתו כנ"ל סעי' הקודם, אך אפשר דכיון שאין בעלות גמורה על החדרים והמנהלים אינם

איסור השת

נג. בית או שאר מ
ולא רק בעל הבית
עליהם כלל אסור
שמשמשם קנב.

ומכל-מקום יש ל
לשוחח עמו, מבלי
ומשרדים של נכריב

קנב נלמד מדברי הר"ן
ברק חייב השוכר לבדו
תל"ז, ונתבאר בהע' שנ
שאינו בדוק, ולפיכך אי
י"ד מ"מ כיון שרוצה ל
ק"י סוף סק"ט דמבואר ד
בעה"ב אך כיון דמבואר
בבית בלא בדיקה והרי
בדוק א"כ ה"ה אחרים ע'
שפיר יהא עליהם משום

קנב דבכה"ג שאינו משו
השנה כשאינו בא אלא
כלל, ולא דמי לשוכר
שמתגורר ומשתמש ח'
שחדר שאינו בדוק שמ
נכנס בו באקראי לית
דלהיכנס באקראי מכל
דברים שאינם חמץ ו;
שעלול תוך כדי השתמ

ויש לעיין אם מותר
בודאי יש לאסור, אך
בשאר ימות השנה וא"נ

קנב ולהשתמש במקום
לחוש לאסור כנ"ל הע'
שהחמץ אינו שלו אלא;
שאינו שלו, דהא חזינן
שלו ובדיל מיני. כל
שפירורים בודאי יש ל

דעתם להשתמש שם בפסח יש לדון לחייבם בבדיקה, ואפשר שהחייב מוטל על
מנהלי הישיבה קמט, ולמעשה יש לבני הישיבה לבדוק חדריהם בלילה
האחרון לפני יציאתם לאור הנר ובלא ברכה, ואחרי הבדיקה יבטלו את חמצם
שאולי נשאר שם בנוסח זה: "כל חמירא וחמיעא דאיכא בביתא הדין
[בבית זה] דלא חזיתיה ודלא ביערתיה ודלא ידענא ליה ליבטל וליהוי הפקר
בעמרא דארעא" ק, ואם יימצאו בקרבת מקום חדריהם בליל י"ד יבדקו אז
וצ"ע אם יש להם לברך, וטוב שמנהלי הישיבה ימנו אותם לבדוק את
החדרים בשליחותם וישמעו הברכה מפי אחד מהמנהלים כשמברך בביתו
וילכו לבדוק תיכף את החדרים קנא.

אלא מופקדים עליהם הלכך החייב על מי שמשמש בחדרים לבדוק בברכה, ועי' הע' הבאה
שכ"נ ברעת החזו"א.

קמט לכאורה אם אין דעת בני הישיבה להשתמש שם בפסח יש לפטרם מבדיקה לגמרי מאחר
שאינן החדרים בבעלותם וגם אין חשש אכילה שהרי לא ישתמשו שם בפסח, ואפי' אם במשך
השנה אוכלים שם חמץ משלהם ויתכן שנשאר מחמצם יהי' די להם לבטלו ולהפקירו והוי
כהפקיר והוציא מרשותו, ודומה למוי שמשמש בביכ"י כל השנה ומ"מ אם מחליט שלא
להשתמש שם בפסח אין בדיקתו מוטלת עליו כנ"ל הע' קמג. ויל"ד לחייב את הנהלת הישיבה
שהם הבעלים ובידם למנוע שימוש הבחורים מחדריהם ולסלקם, והריהם כבעל הבית שהכניס
אורח דודאי נשאר החייב על בעה"ב כנ"ל. אמנם בדינים והנהגות חזו"א פ"ז סעי' יח מביא
שהחזו"א הורה לכן ישיבה לבדוק חדרו בליל י"ד בברכה אף שלא יהי' שם בפסח, וצ"ב הטעם,
ושמא ס"ל דכיון שאין מי שיש לו בעלות גמורה על החדרים הלכך מי שמשמש שם לפני
הפסח ולאחריו ודאי עליו מוטלת חובת הבדיקה אף אם בפסח עצמו לא יהי' שם (כיון
שיוצאים תוך ל' לפסח), [ולפי"ז באופן שהחדרים הם בבעלותם הגמורה של מנהלי הישיבה
או שמושכרים להם, ודאי החייב מוטל על המנהלים וכנ"ל בבעה"ב ואורח], ושמא י"ל דמסירת
חדר לכן ישיבה לזמן רב קודם פסח ולאחריו וחמץ הנשאר שם משתמר בשבילו ויימצאו
לאח"כ פ' (עכ"פ כשנועלים הארונות או החדרים) הוי מעין שכירות (אע"פ שביד ההנהלה
להעביר כל תלמיד לחדר אחר וגם לסלקו לגמרי). ותלמידים המשלמים תשלומים חדשים
עבור שהותם יותר יש לחייבם מעיקר הדין דהוה להו כשוכרים.

ועכ"פ גם לדעת החזו"א, בני ישיבה היוצאים מהישיבה לפני י"ד ובליל י"ד יימצאו בריחוק
מקום - יבדקו בלילה האחרון שלפני יציאתם אבל בלא ברכה, שכל הבודק לפני ליל י"ד אינו
מכרך כמבואר ברמ"א תל"ז סעי' א, ורק אם יימצאו בליל י"ד בקרבת מקום חדריהם יש להם
לבדוק אז ולדעת החזו"א בברכה.

קנ עפ"י מג"א תל"ז סק"א ומ"ב סק"ג ושעה"צ סק"ה.

קנא דכיון שנתבאר שאינו ברור אם בני הישיבה חייבים בבדיקה מעיקר הדין טוב יותר שלא
יברכו בעצמם על בדיקתם, אלא ישמעו הברכה מפי אחד מהמנהלים כשמברך בביתו ויבדקו
תיכף בשליחותם וזכה יצאו כולם ידי כל הדעות.

ויש עצה להיפטר לגמרי מבדיקת חדרי הפנימייה ע"י שמנהלי הישיבה ימכרו או ישכירו כל
החדרים לנכרי עם מכירת החמץ שבהם וינעלו החדרים ולא ישתמשו בהם לפסח, [וכן יעשו
במטבח הישיבה וכיו"ב] וכפי שנתבאר הפרטים לעיל סעי' מא.

איסור השתמשות במקום שלא נבדק / כניסה למקום שלא נבדק

נג. בית או שאר מקום החייב בבדיקה שלא נבדק, אסור להשתמש שם בפסח, ולא רק בעל הבית אלא אפילו אחרים שאין חיוב בדיקת אותו מקום מוטל עליהם כלל אסורים להשתמש שם אלא-אם-כן יבדקו את המקום לפני שמשתמשים קנב.

ומכל-מקום יש להתיר להיכנס בביתו של נכרי [או של ישראל מומר ח"ו] לשוחח עמו, מבלי לאכול ולהשתמש, [ועיין בהערה בדבר כניסה לחנויות ומשרדים של נכרים] קנב, וכל-שכן שלהתגורר בבית אחר עם נכרי אין היתר קנב.

קנב נלמד מדברי הר"ן ושאר ראשונים הנ"ל בהע' קמה דשוכר בית ביום י"ד אם המשכיר לא בדק חייב השוכר לבדוק, וכ"ה בשו"ע תל"ז סעי' ב וכן פסקו האחרונים הובאו בבה"ל ריש תל"ז, ונתבאר בהע' שם דטעם הדבר הוא דס"ל להראשונים והפוסקים שאסור להשתמש בבית שאינו בדוק, ולפיכך אע"פ שמעיקר הדין אין חיוב הבדיקה על השוכר כלל כששוכר אחרי ליל י"ד מ"מ כיון שרוצה להשתמש שם חייב בדיקה, חו ראי' ברורה. [ועי' גם בדברי הט"ז יו"ד סי' ק"י סוף סק"ט דמבואר דעתו שאסור ליהנות מבית שאינו בדוק עיי"ש היטב, ואף שאיירי שם לענין בעה"ב אך כיון דמבואר דעתו שבעה"ב מלבד עצם מצות בדיקה יש עליו איסור נוסף אם משתמש בבית בלא בדיקה והרי איסור נוסף זה הוא מחמת חשש האכילה ע"י שמשתמש במקום שאינו בדוק א"כ ה"ה אחרים שאין עליהם חיוב בדיקה מ"מ איסור זה שלא להשתמש במקום שאינו בדוק שפיר יהא עליהם משום חשש אכילה].

קנב דבכה"ג שאינו משתמש אלא שוהה שם בלבד מסתבר שאין כאן חשש אכילה, דגם בכל השנה כשאינו בא אלא לשוחח לא יבוא ליטול חמץ או כל שאר מאכל הנמצא שם ולאכול כלל, ולא דמי לשוכר אחרי ליל י"ד דמחייבין לוי' לבדוק אם לא בדק המשכיר, דהתם שמתגורר ומשתמש חיישי' שיבוא לאכול את הנמצא שם. שו"ר כן בחזו"א ריש סי' קכ"ד שחדר שאינו בדוק שמכרו לנכרי (היינו שמכר את גוף החדר) "אפשר שאי"צ לסגרו ואף אם נכנס בו באקראי לית לן בה - דהא לא אסרו חכמים לכנסו לביתו של נכרי בפסח", מבואר דלהיכנס באקראי מבלי להשתמש מותר. אבל אם כשבא לבית הנכרי הוא מכבדו לאכול דברים שאינם חמץ ואוכל או שמכבדו לשתות ושותה, יש לחוש דכבר נחשב כמשתמש שעלול תוך כדי השתמשותו לאכול מהחמץ שנמצא שם ואסור.

ויש לעיין אם מותר להיכנס לחנויות ובנקים וכיו"ב של נכרים בפסח, ונראה דלחנות-מכולת בודאי יש לאסור, אך בחנויות אחרות ובנקים ומשרדים לכאוי אין דרך לאכול שם גם לא בשאר ימות השנה וא"כ יהי' מותר להיכנס.

קנב דלהשתמש במקום שיש חמץ אסור כנ"ל הע' קנב, ואפי' אכילה קצת או שתיי' קצת יש לחוש לאסור כנ"ל הע' קנב, וכל-שכן שלהתגורר יחד עם נכרי אסור, ואין להתיר משום שהחמץ אינו שלו אלא של הנכרי ולא יבוא לאכול ממנו דגם כל השנה בדיל מיני' משום שאינו שלו, דהא חזו"ן דחמצו של נכרי חייב לעשות בפניו מחיצת עשרה טפחים אע"פ שאינו שלו ובדיל מיני' כל השנה מ"מ מחיצה בעי, והי"נ בענייננו יהי' חייב במחיצה, [ועוד שלפירושים בודאי יש לחוש שעלול לאכלם אע"פ שאינם שלו דהא הפקר הם].

המשיח וכן זומא ס"ל דבימות המשיח לא יאה זכירת יציאת מצרים דהרי קרא כתיב דלא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים אלא חי ה' אשר העלה וגו'.

והקי' הרשבי"א בקידושין סט: הא אין המצוות בטילות לעתיד לבא ואי"כ זכירת יציאת מצרים היאך יבטל לעתיד לבוא. ותני הרשבי"א דמבואר במדרש דדבר זה משל הוא לאדם שהיה לו נס וניצל מנחש ושוב בא עליו זאב ונצל ממנו שכח נס הנחש וזכר נס הזאב, שוב בא עליו ארי ונצל משכח נס הזאב וזכר נס הארי דזה יותר גדול, הי"נ בתא דזכירת יציאת מצרים כיון דיהא נס של לעתיד לבוא אי"כ נס דיציאת מצרים יהא קטן לעומתו.

וכוונת דבריו הוא דגם במשל של הנחש הרי לולי ניצל מהנחש לא היה שייך נס הארי דהרי אם לא ניצל לא היה קיים, נמצא דבזכירת נס הארי כלול בזה זכירת נס הנחש דהכל שייך זה לזה הוא, וכך גם בזכירת יציאת מצרים, כי לולי נס דיציאת מצרים לא היה שייך נס שלעתיד לבוא. נמצא דבזכירת נס שלעתיד לבוא כלול בזה ניסוי יציאת מצרים, אלא דכולו בנס גדול יותר. והכל שבח הוא לבורא כל עולמים על הניסים שעשה לנו, נמצא דמזכירין יציאת מצרים לעתיד לבוא רק שהוא בכללות הגם שלעתיד לבוא ואי"כ נמצא דהמצוות קיימות, ופלוגתא הוי אי מזכיר בפרטות או לא.

להביא לימות המשיח

במשנה יומא (פ"ב משנה א) אמרו בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם, ובזמן שהן מרובין רציו ועולין בכבש וכל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה, ולחלו מובא שמכיון שהכתנים דחמו האחת את העתה ובאו ליד סכנת התקינו שיהו עושין זאת דתו פיס

ובגמ' יומא כב' מבאר רב פפא היכן היו אותן דאמות עליהן דיברת המשנה בתחילה, וצ"ב דאם מבואר במשנה שמחמת הסכנה התקינו במקדש את הפיס אי"כ למאי נפקי"מ היכן היו הדי אמות אחרי שכבר בטל דינן.

ויש לבאר דבימות המשיח יחזור העולם לתיקונו ובני האדם יהיו שלמים ומתוקנים במידותיהם, ולכן יתחזור לקדמותה גם התקנה הראשונה בבית המקדש, ומי שיגיע ראשון אל הארבע אמות הוא שיזכה ולפיכך דן רב פפא היכן הם הדי אמות שהם נפקי"מ לימות

בעבר ה"י רבינו שליט"א עוסק בעצמו בבדיקת כל הבית, ובשנים האחרונות לאחר כמהצית השעה, ממנה את א' הנבדלים להמשיך בבדיקה.

סעיף א. המפרט מיכסה ל"ס וכ"י מן שלטיס יוס זקוק לנדוק. א) מי שיוצא מביתו תוך ל' יום, אפי' שיש לו אפשרות למנות שליח שיבדוק עבורו בליל י"ד, עדיף שיבדוק בעצמו אפי' שזה קודם י"ד. ב) הבדוק תוך ל' יום מברך לפני הבדיקה, וזאת בתנאי שלא מכר את ביתו לנכרי. ג) מי שמכר את ביתו לנכרי ורוצה לקיים מצות חכמים לברוק חמץ, יכול לשכור חלק בבית אשר שם מתאכסן הוא בחב, ולקיים מצות בדיקה ואף לברך על כך, ואין זה נחשב כהערמה במה ששוכר חלקו כדי לברך.

סימן תלו

המתאכסן בבית מלון וביה"ח

סעיף א. המטכיל צ"מ למכור לנכרי י"ד וכ"י.

א) הנמצא בבית מלון בפסח חייב לברוק חמץ בליל י"ד ובברכה.

ב) מצוי בבתי מלון שיש בכל חדר מקרר קטן עם משקאות וסוהם אלקהליים עם חשש חמץ, והמנהג לשלם על השימוש בהם עם עזיבת המלון, הרי שכל עוד והאורח לא עשה בהם קנין אינו חייב לבודקם, אך צריך לידע את מנהלי המקום, שלא בדק את תכולת המקרר והחובה מוסלת עליהם לעשות זאת.

ג) חולה המאושפו בביה"ח, אין זה נחשב כשכירת החדר בו הוא נמצא, ואינו חייב לברוק חמץ בכל החדר, אלא די בזה שבדק את ארונו ואת מטלטליו, ומברך על בדיקה זו.

ואם יש לו בית שבני ביתו גרים שם, ימנה שליח שיבדוק את החמץ בביתו, ואפשר למנות שליח בטלפון.

סימן תמ

חברת ביטוח ומניות

סעיף א. אינו יהודי שהפקיד ממנו אלל ישראל וכ"י.

א) בעל חברת ביטוח חייב למכור את החמץ שהוא אחראי עליו.

ב) מי שיש לו מניות בחברה שיש לה חמץ חייב למכור את החמץ, וכן נוהגים להוכיר את המניות בכמה משטרי מכירת חמץ.

ה"י כ"ו ור"ה ל"א

אין כ"ו בש"ס א"ל"ז ז"ל

ס"א